

Eesti Sooparanduse Seltsi Teated nr. 24.
Mitteilungen des Estländischen Moorvereins Nr. 24.

Sooparandusest Eesti taludes

Prof. L. Rinne

Eesti Sooparanduse Seltsi väljaanne
1937

A-13237

Eesti Sooparanduse Seltsi Teated nr. 24.
Mitteilungen des Estländischen Moorvereins Nr. 24.

Sooparandusest Eesti taludes

Prof. L. Rinne.

Eesti Sooparanduse Seltsi väljaanne
1937

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

U221136289

O./ü. „Ilutrükk“, Tartu, 1937.

Sooparandusest Eesti taludes.

Über Moorkulturen in den landwirtschaftlichen Betrieben Estlands.

(Deutsche Zusammenfassung.)

Leo Rinne.

Uudismaade ülesharimistöid teostavad käesoleva aasta maaparandustööde hooajal 18.524 põllumeest ning järgneva 5 aasta töökavas on üles harida 96.585 ha uudismaad. Põllutöökojas¹⁾ registreeritud uudismaaharijad jagunevad maakondade järgi:

Harjumaa . . .	8 konvendis	2902	uudismaaharijat
Läänemaa . . .	7 „	2649	„
Pärnumaa . . .	6 „	2230	„
Tartumaa . . .	10 „	1841	„
Saaremaa . . .	5 „	1783	„
Viljandimaa . .	6 „	1710	„
Virumaa . . .	11 „	1664	„
Järvamaa . . .	5 „	1248	„
Võrumaa . . .	7 „	1245	„
Petserimaa . .	4 „	823	„
Valgamaa . . .	3 „	429	„

Kõige rohkem on uudismaaharijaid käesoleval aastal Pärnumaa konvendis Saaremaal, nimelt 534. Suurusrühmade järgi jagunevad uudismaaharijate talundid järgmiselt:

¹⁾ „Põllumajandus“ nr. 15, 1937. a., lk. 356.

Väiketalundeid	(alla 10 ha) — 2571
„	(10—20 ha) — 4979
Normaaltalundeid	(20—30 ha) — 4287
Täistalundeid	(30—50 ha) — 4381
Suurtalundeid	(üle 50 ha) — 2306

Uudismaaharimist soodustavatest abinõudest asutakse ka tänavu juure traktorijaamu²⁾. Mullu oli kokku 113 traktorijaama. Uudisena antakse välja tänavu ka kännujuurimismasinaid, nii et neid jätkuks ligemale 2 kännujuurijat igasse maakonda. Ennem oli 5, tänavu saab 12 tk. juurde. Kokku 17 tk. Ka on võimalik osta lisaks riigi kännujuurimismasinatele kohtadele masinaid, misjuures Põllutöökoja annab toetust kuni 30% masina hinnast.

Uudismaade premeerimise juhtnõõride kohaselt asusid 1935. a. uudismaade ülesharimise töödele 6644 põllumeest. Nendest jätkasid tööd 1936. a. 5359 põllumeest-uudismaaharijat. Lisaks sellele registreerisid 1936. a. kevadel täiendavalt 5736 p. Seega kokku 11 095 uudismaah. põllumeest. Uudismaade ülesharimise tööde eest preemiate väljamaksmine algab peale künnitööde teostamist, s. o. uudismaa künni järel $\frac{2}{3}$ preemia summast ning kultuur-rohumaal kamara soetamisel lõpusumma. Kuna 1) osalt uudismaa kultuur-rohumaaks muutmine sünnib ilma uudismaa ümberkännita, 2) mõnikord puudub võimalus uudismaad samal aastal ümber künda, mil toimusid kuivendus- ja juurimistööd, 3) ebasoodus ilmastik 1935. a. takistas uudismaa künni, suutsid 5359 uudismaaharijast 1935. a. uudismaid künda ainult 1087 põllumeest, kellele poolt kogusummas üles hariti 1956,4 ha uudismaad ning mille eest saadi preemiaid 34 947,25 kr., s. o. keskm. 17,8 kr. ha-lt. 1936. a. registreerunud 5736 põllumehest 3859 hari-sid 7880,6 ha uudismaad üles ja selle eest saadi preemiaid 157 337,49 kr., s. o. keskm. 20 kr. ha-lt. Kokku 1935. ja

²⁾ „Põllumajandus“ nr. 11/12, 1937. a., lk. 294.

Uudismaa harimistöid teostanud ja preemiaid saanud põllumeeste arv, haritud maa ja makstud preemia suurus.

	Teostasid töid			Tehtud tööde eest said preemiaid kätte			Haritud maad ha			Preemiat Kr.		
	1935. p.	1936. p.	Kokku	1935. p.	1936. p.	Kokku	1935. p.	1936. p.	Kokku	1935. p.	1936. p.	Kokku
	Virumaa	426	529	955	117	221	338	160,3	385,7	546,0	2 376,60	6 590,60
Järvamaal	320	364	684	113	241	354	220,1	627,0	847,1	4 335,0	12 961,08	17 296,08
Harjumaa	902	891	1 793	187	626	813	446,9	1 557,2	2 004,1	7 481,25	28 327,00	35 808,25
Läänemaal	866	845	1 711	108	639	747	230,4	1 165,1	1 395,5	4 613,70	24 975,89	29 589,59
Saaremaal	385	708	1 093	107	338	445	148	524,6	672,6	2 174,80	8 422,28	10 597,08
Pärnumaal	615	597	1 212	97	486	583	163	989,3	1 152,3	3 571,90	23 566,85	27 138,75
Viljandimaal	524	482	1 006	114	468	582	204,8	986,7	1 191,5	4 454,90	21 865,05	25 819,95
Tartumaal	558	583	1 141	70	337	407	156,0	800,7	956,7	2 080,10	15 159,99	17 240,09
Valgemaal	135	100	335	46	79	125	65,3	209,1	274,4	918,40	3 279,40	4 197,80
Võrumaal	262	454	716	39	262	301	63,6	420,9	484,5	1 306,50	9 486,00	10 792,50
Petserimaal	366	183	549	89	162	251	98,0	214,3	312,3	1 634,10	3 203,35	4 837,45
Kokku	5 359	5 736	11 095	1 087	3 859	4 946	1 956,4	7 880,6	9 837,0	34 947,25	157 337,49	192 284,74

Preemiaid saanud uudismaaharijate talundeist on:

	Üldse talundeid			Väiketalundeid (alla 20 ha)			Normaalal. (20—30 ha)			Täistalund. (30—50 ha)			Suurtalundid (üle 50 ha)			Teadmata suurus
	1935. a.	1936. a.	Kokku	1935. a.	1936. a.	Kokku	1935. a.	1936. a.	Kokku	1935. a.	1936. a.	Kokku	1935. a.	1936. a.	Kokku	
Virumaa . . .	117	221	338	48	96	144	36	64	100	24	48	72	9	12	21	1
Järvamaa . . .	113	241	354	39	86	125	35	46	81	24	57	81	15	51	66	1
Harjumaal . . .	187	626	813	35	157	192	45	162	207	63	171	234	44	129	173	6
Läänemaal . . .	108	639	747	17	200	217	36	165	201	30	152	182	25	64	89	58
Saaremaal . . .	107	338	445	32	113	145	31	80	111	33	104	137	11	39	50	2
Pärnumaal . . .	97	486	583	37	176	213	23	98	121	17	119	136	20	93	113	—
Vijandim . . .	114	468	582	33	182	215	16	76	92	37	119	156	28	84	112	7
Tartumaal . . .	70	337	407	15	112	127	9	71	80	25	98	123	21	52	73	4
Valgamaal . . .	46	79	125	26	45	71	9	9	18	6	11	17	5	14	19	—
Võrumaal . . .	39	262	301	22	141	163	9	47	56	8	44	52	1	27	28	2
Petserimaal . . .	89	162	251	67	123	190	14	26	40	7	7	14	1	6	7	—
Kokku . . .	1087	3859	4946	370	1431	1803	263	844	1107	274	930	1204	180	571	751	81

1936. a. jooksul on annud üles 11 095 põllumeest, kelledest 4946 on harinud üles 9837 ha uudismaad ja selle eest saanud preemiaiks 192284,74 kr., s. o. keskm. 19¹/₂ kr. ha-lt.

Ülesharitud uudismaale suudeti külvata heina-seemet 1935. a. 231,6 ha-le, 1936. a. 1614,2 ha-le, kokku kahel aastal 1845,8 ha-le, sellest:

	1935. a.	1936. a.	Kokku
Virumaal . . .	24,4	61,7	86,1
Harjumaal . . .	39,1	448,7	487,8
Saaremaal . . .	16,7	60,7	77,5
Viljandim. . . .	30,5	119,3	149,8
Valgamaal . . .	2,5	20,8	23,3
Järvemaal . . .	19,2	145,5	164,7
Läänemaal . . .	30,0	320,4	350,4
Pärnumaal . . .	20,2	243,9	264,1
Tartumaal . . .	46,7	148,6	195,3
Võrumaal . . .	2,3	41,1	43,4
Petserimaal . .	—	3,5	3,5
Kokku . .	231,6	1614,2	1845,8

Masin-riistade jaamadest uudismaa künni soodustamise otstarbel töötas:

	1935. a.	1936. a.
1. Riigi traktorijaamu	4	4
2. Era-traktorijaamu	69	109
3. Uudismaaharimise hobustega veetavate riistade jaamu	100	120 ¹⁾

Riigitraktorijaamad suutsid künda kogusummas 1935. a. 230,23 ha, 1936. a. 375,7 ha, kokku 605,93 ha uudismaad. Sellest:

¹⁾ Töö hulk pole 1936. a. kohta kokku võetud.

	1935. a.	1936. a.	Kokku
Särevere r./tr.-jaam	36,45 ha	124,09 ha	160,54 ha
Vaeküla „ „	36,74 „	87,43 „	124,17 „
Tooma „ „	77,47 „	62,61 „	140,08 „
Kehra „ „	79,57 „	101,57 „	181,14 „

Era-traktorijaamade poolt künti 1935. a. ja 1936. a. kokku ja maksti toetuseks 1936. a.:

	1935. a.		1936. a.				Kokku küntud ha
	Jaamade arv	Küntud ha	Jaamade arv	Talude arv	Küntud ha	Preemiat makstud Kr.	
Virumaal .	5	26,0	5	77	144,52	1 622,23	170,52
Järvamaal .	3	72,95	9	176	204,99	2 743,89	277,94
Harjumaal .	16	583,75	30	1318	1728,40	21 370,53	2312,15
Läänemaal .	16	288,04	20	492	539,85	6 512,27	827,89
Saaremaal .	7	194,20	9	628	533,33	6 284,87	727,53
Pärnumaal .	3	75,12	8	403	476,91	5 090,59	552,03
Viljandim. .	8	115,92	15	501	795,15	9 963,08	911,07
Tartumaal. .	5	27,93	8	215	386,33	3 997,70	414,26
Valgamaal .	1	2,70	2	38	55,49	661,70	58,19
Võrumaal .	3	18,85	2	52	53,50	673,04	72,35
Petserim. .	—	—	1	11	11,00	143,75	11,00
Kokku .	69	1405,46	109	3911	4929,47	59 063,65	6334,93

Hobustega veetavad uudismaa-adrad leidsid 1935. a. vähest tarvitamist, nendega künti ainult 112,80 ha uudismaad. Neid atru tuleb meie talu olude kohaselt parandada. 1936. a. hobustega veetavate uudismaaharimise riista-jaamade töö hulka ei ole kokku võetud.

Kogusummas künti 1935. a. masinriistade jaamade poolt (230,23 ha + 1405,46 ha + 112,80 ha) 1748,49 ha, sellest preemiate saamiseks registreeritud uudismaaharijate juures 354,12 ha, sellega mitteregistreeritud uudismaaharijate juures küntud (1748,49 ha — 354,12 ha) 1394,37 ha uudismaad. Üldkokkuvõttes on seega 1935. aastal küntud

(1956,4 ha + 1394,37 ha) 3350,77 ha uudismaad. 1936. a. on küntud riigi ja era-traktorijaamade poolt kokku (375,7 ha + 4929,47 ha) 5305,17 ha uudismaad. Hobustega ¹⁾ ja traktori-jaamade poolt, missugused pole lepingu-vahekorras, on 1936. a. küntud 5756,3 ha. Kokku küntud 1936. a. (5305,17 ha + 5756,3 ha) 11061,47 ha.

Kahe aasta, s. o 1935. ja 1936. a., jooksul on seega uudismaad küntud masinriistade-jaamade ja premeerimiseks registreerunud põllumeeste poolt kokku (3350,77 ha + 11061,47 ha) 14412,24 ha.

1936. a. peale selle: 1) võib arvata preemiaid ja traktorijaamade abi mitte kasutanud uudismaaharijate tööd uudismaa künnil umbes 1000 ha-le.

2) Ainult pealtharimisega haritud uudismaad võiks arvata umbes 600 ha-le.

3) Leidub uudismaa-harijaid, kes pole preemiaid välja võtnud. Nende haritud on umbes 1200 ha.

Kokku võib arvata, et 1936. aastal on tehtud juure umbes 15000 ha uudismaad.

1937. a. tuleb juure olemasolevatele era-traktorijaamadele 106 traktorijaama, mis esitatud Põllutöökoja poolt Põllumajanduse Osakonnale kinnitamiseks.

1936. aasta kohta on andmed saadud Põllutöökoja ja Põllutööministeeriumi käest hr.-de Eineri ja Nurga lahel vastutulekul.

Uudismaade harimine on meil tihedalt seotud sookultuuri-töödega. Suur osa meie uudismaid asub soodel ja soostunud maa-aladel.

Et selgitada sookultuuri tööde edendamise otstarbekust, korraldati Eesti Sooparanduse Seltsi poolt 1937. a. kevadel ankeet sooharijate juures, kes kõigiti aitasid kaasa ankeedi andmete hankimisel. Põllutöökoja lah-

¹⁾ Siin hulgas on ka uudism. har. hobustega veet. riist. jaamade hind.

kel vastutulekul korraldati ankeet maatulunduskonsulentide abil.

Olgu siinkohal avaldatud tänu kõigile, kes on lahkesti aidanud kaasa selle ankeedi kordaminekuks.

Ankeet.

Ankeet sisaldas lühidalt kokkuvõetuna järgmisi küsimusi:

1. Sooharija ja talu nimi ning asukoht ühes aadressiga.
2. Talu üldsuurus, sellest sood.
3. Mis aastal alustatud sookultuuri-töödega?
4. Mitu ha sood praegu üles haritud?
5. Mitu ha sellest kultuur-rohumaa all?
6. Kas on soode ülesharimiseks tarvitatud maaparanduslaenu?
7. Kui palju on 1 ha soo harimine maksma läinud? (Arvestades kuludeks kõik materiaalsed kulud ja tasuta tehtud tööd keskmiste hindadega jne.).
8. Kui suur oli saak parandamata soolt?
9. Kui suured on keskmised kuivheina-saagid ha-lt peale soo parandamist, tähendades, kas ädal sisse arvestatud või ei? Võimaluse korral tuua eraldi saagid 1934., 35. ja 36. aasta kohta.
10. Kui suur oli talus loomade arv enne ja peale soo parandamist?
11. Kas peale sooparandamist on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal ja kui palju (%-des endisest saagist).
12. Kas sooparanduse tõttu on talu sattunud aineliselt raskustesse või võib nentida vastupidist?
13. Sooharija arvamine sookultuuri-tööde kasust ja tasuvusest tema majapidamisele.
14. Märkusi.

Selle ankeedi tulemusena on saadud andmed 199 talundi sookultuuri-tööde kohta, ja nimelt Virumaalt 33, Järvamaalt 13, Harjumaalt 19, Läänemaalt 14, Saaremaalt 18, Pärnumaalt 19, Viljandimaalt 24, Tartumaalt 24, Valgamaalt 11, Võrumaalt 17 ja Petserimaalt 7 talundist.

Uuritud talunditest oli: väiketalundeid (alla 20 ha) 10,5%, normaaltalundeid (20—30 ha) 16,1%, täistalundeid (30—50 ha) 40,2%, suurtaalundeid (üle 50 ha) 31,2% ja teadmata suurusega talundeid 2,0%.

Uuritud talundite maa üldsuurus on 9443,67 ha, sellest on sood 3422,1 ha ehk 36,24%, s. t. umbes kolmandik talundite maadest. Sellest soost oli 1937. aastaks juba üles haritud 1449,8 ha ehk 42,37%, s. t. umbes $\frac{2}{5}$ kogu talude soopinnast.

Haritud soopinnast oli 1937. aastaks kultuurrohumaad (peamiselt kultuurniidu) all 918,9 ha ehk 63,38%, s. t. umbes $\frac{3}{5}$ kogu haritud soopinnast.

Enne maailmasõda alustati sookultuuri-töid 21 uuritud talundis, 1918. aastal 2 talundis, 1920.—1930. a. 110 talundis, 1931., 1932. ja 1933. a. 45 talundis ning 1934. ja 1935. a. 21 uuritud talundis (nendest 10 1935. a.).

Ankeedis esinevatest talunditest on ümmarguselt pool (99 talundit) tarvitanud maaparanduslaenu sookultuuri-tööde teostamiseks ning teine pool talunditest on suutnud teostada sooharimistööd täitsa omal jõul, ilma riigi toetuseta.

Ühe ha soo harimine on läinud maksma maaparanduslaenu saanud taludes keskmiselt umbes 207 krooni ning omal jõul teostatud sookultuuril keskmiselt umbes 165 krooni. Kõigis uuritud talundites on keskmine soo ülesharimiskulu umbes 187 kr./ha. Kulu pole päris täppis, sest osal sooharijatel on soo ülesharimiskuluna märgitud kõik kulud, nimelt kuivendus, juurimine, harimine, heinaseeme jne., teistel aga peamiselt kulud, mis on seotud soo kuivendamisega, juurimisega ja harimisega.

Parandamata soolt oli keskmine heina-

saak umbes 412 kg/ha sooheina ning karjamaasööta keskmiselt umbes 54 sü/ha.

Parandatud soo kultuurrohuma keskmise kuivheina-saak (ühes ädalaga) on aastas üle riigi umbes 5218 kg/ha.

Parandatud soo kultuur-rohuma heinasaagid (ühes ädalaga) olid keskmiselt ümmarguselt:

Virumaal	4650 kg/ha
Järvemaal	4921 „
Harjumaal	5988 „
Läänemaal	5259 „
Saaremaal	5595 „
Pärnumaal	5389 „
Viljandimaal	5376 „
Tartumaal	5466 „
Valgamaal	4374 „
Võrumaal	4495 „
Petserimaal	5000 „

Keskmiselt üle riigi 5218 kg/ha

Kõikides uuritud talundeis on keskmiselt talu kohta üles haritud umbes 7,3 ha sood, sellest on juba umbes 4,6 ha kultuur-rohuma all. Pärast sooparandust on keskmiselt tõusnud talu kohta loomade arv ühe hobuse, 4 veise (neist 3 lüpsilehma), 3 sea ja ühe lamba võrra. Peale sooparandust on samuti esialgu tõusnud piima-toodang ühe lehma kohta umbes 522 kg piima võrra ning umbes 21,4 kg võirasva võrra aastas. Piima- ja võirasva-toodang peavad tõusma veel suuremal määral aja jooksul.

Pärast sooparandust on ka märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal üle riigi keskmiselt umbes 35% võrra.

Kõigist uuritud majapidamistest ainult umbes 3% juures sooparandus on seotud ainelistega talule.

Sookultuur on osutunud hästitasuvaks ja ta tasub sooharijate arvates sooparandusega seotud kulud keskmiselt juba umbes 5 aasta jooksul.

Seoses sookultuuriga muutub heina koristamistö kergemaks ja kiiremaks. Üldse on enamasti märksa paranenud talumajapidamise seisukord sookultuuri tõttu. Põuuaastatel sageli ainult sookultuurid on päästnud majapidamisi raskustest, vältides karja osalist likvideerimist loomasöötade puudusel ja võimaldades karja korralikumat söötmist.

Sookultuuri tõttu taludes on enamasti osutunud võimalikuks talu majapidamist paremini korrastada. Saades sookultuuri tagajärjel vähemalt 5000 kg/ha kultuur-heina, avaneb talul võimalus suurendada loomade arvu ja neid paremini sööta. Seega tõuseb märksa ka sõnniku hulk majapidamises, võimaldades põldude paremat väetamist mineraalmaadel. Nagu teada, on meie mineraal-põllumaad võrdlemisi huumusekehvad ja nõuavad tugevat väetamist lämmastikuga. Meie madalsood on lämmastikurikkad. Nendes peituvad määratusuured lämmastiku tagavarad. Tooma Sookatsejaama andmetel selgub, et kui väetada madalsool kultuur-rohumaad ainult kaali- ja fosforväetisega, mis igal aastal ha kohta maksma läheb umbes 25 krooni, siis saame heinasaagiga soomullast igal aastal vähemalt 50 krooni eest lämmastikku ha kohta. See lämmastik osutub põllumehele looduse kingituseks tema vaeva ja kulu eest seoses sookultuuriga ning soost saadud lämmastik satub nüüd sõnnikus mineraalmaapõldudele. Peamiselt seepärast taludes on enamasti tõusnud ka põlviljade saagid sookultuuri tõttu.

Lõpuks sookultuuri tõttu on taludes märksa tõusnud kultuurmaade pind. Sookultuuri abil võib vähendada ostu-jõusöötade

hulka, asendades seda peamiselt odavama kultuurheinaga. Seetõttu väheneb ka piima tootmiskulu. Et sookultuur hästi tasuks, selleks on tarvis sooparandust teostada asjatundlikult. Peale selle on tarvilik toodanguvõimeline kari ja viimase korralik pidamine. Sookultuuri arvele tuleb osalt ka kirjutada põlluviljade saakide tõus mineraalmaadel peale sooparandamist, ainult siis on võimalik sookultuuri tasuvust määrata õigesti.

Riigi vastutulek uudismaa harimise alal preemiate määramisega ja traktorjaamade asutamisega toetab põllumajanduses elujõulist liikumist. Sookultuur on osutunud taludes elujõuliseks isegi siis, kui ta teostati täitsa omal jõul. Eestis on seni teostatud rohkesti sooparandust, isegi maaparanduslaenu tarvitamata. Seetõttu on sookultuuri edendamine riigi poolt õieti suunatud ning ei tähenda riigi toetusega kunstliku elu säilitamist surmale määratud ettevõttes. Pealegi preemia näol saadud toetus on ainult väike osa tegelikust sookultuuri kulust. Seni on preemia näol ha kohta saadud keskmiselt umbes 20 krooni, sookultuuri uudisharimise kuluks oli aga keskmiselt umbes 187 kr./ha.

Väga kasulikuks on osutunud samuti masinriistade jaamade tegevus. Eriti tähtsad olid traktori jaamad, sest hobustega veetavate uudismaa-atrade jaoks puudub meie taludes enamasti tarvilikul määral hobusejõud.

Kõigist siin toodud andmeist selgub:

1. Parandatud soo-kultuurrohuma keskmise heina kogusaak (ühes ädalaga arvatud) aastas on umbes 5200 kg/ha.
2. Sookultuuri teostamisel muutub võimalikuks suurendada loomade arvu talus ning loomi paremini sööta.

3. Sookultuuri abil saadakse palju läm- mastikku soost, mis eeskätt tarvis põl- luviljade väetamiseks mineraalmaad- del. Seetõttu avaneb võimalus põllu- viljade paremaks väetamiseks ja tõuseb nende saak mineraalmaal.
4. Asjatundliku sookultuuri tõttu talu- pidajad pole sattunud ainelistesse ras- kustesse.
5. Sookultuuri tõttu on märksa paranenud talundite üldine majanduslik seisu- kord, andes ühtlasi võimalusi ka maha- pidamise paremaks korrastamiseks.
6. Sookultuuri tõttu tõuseb kultuurmaade pind taludes.
7. Asjatundlikult ja oludekohaselt teos- tatud sookultuur on tasuv. Sookultuuri tasuvuse määramisel on tarvis võtta arvesse ka üldist majandusliku olu- korra muutumist sookultuuri tõttu ma- japidamises, eriti põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal.

SOOKUTUURID ÜKSIKUTES TALUDES.

I. Virumaa.

1. J. Kukk'e Kuke talu.

Talu üldsuurus on 19 ha, sellest sood 9 ha. Sookul- tuuri-töödega on alustatud 1934. aastal. Seni on haritud 4 ha sood, millest kultuur-rohumaa all 2 ha. Soo uudishari- miseks maaparanduslaenu pole tarvitatud. Soo uudis- harimine on läinud maksma 45 kr. ha kohta. Parandamata soo saak oli 500 kg/ha heina, peale soo parandamist on keskmine kuivheinasaak umbes 4650 kg/ha (ühes ädalaga). Praegu on talus: hobuseid 2, veiseid 7, neist lüpsilehmi 5, sigu 4, lambaid 3. Pärast sooparandust on loomade arv tõusnud 1 hobuse, 4 veise, 2 sea ja 1 lamba võrra.

Sooparanduse teostamisega on suurenenud talu sissetulekud, peamiselt piimast saadud sissetuleku arvel. Hr. J. Kukk on arvanud, et tema talus sookultuuri-töö tasub juba ühe aasta jooksul.

Maatulunduskonsulent H. Lipp.

2. T. Takja'se Kristjani talu.

Sellel talul on 30 ha maad. Pool talu maadest (15 ha) on sood. Sookultuuri-töödega on alustatud 1931. aastal. Seni on haritud 6 ha sood, millest 5,5 ha kultuur-rohumaa all. Soo uudisharimiseks pole tarvitatud maaparanduslaenu. Soo uudisharimine on läinud maksma ha kohta 180 kr. Parandamata soolt oli saak 1200 kg/ha. Peale sookultuuri-tööde teostamist on keskmine heinasaak umbes 6000 kg/ha (ühes ädalaga). Praegu on talus: hobuseid 3, veiseid 9, neist lüpsilehmi 6, sigu 2—4, lambaid 2—3. Pärast sooparandust on loomade arv tõusnud 1 hobuse ja 5 veise võrra ning on ka märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 10—15%. Sooparanduse tõttu talu pole sattunud aineliselt raskustesse. Sookultuuri-töö tasub 3—4 a. jooksul.

M.-kons. T. Takjas.

3. A. Deše Sarešje talu.

Talu üldsuurus on 27 ha, sellest sood 25 ha. Sookultuuri-töödega on alustatud 1932. aastal. Seni on haritud 4,5 ha, millest on kultuur-rohumaa all 1,0 ha. Soo uudisharimiseks on tarvitatud maaparanduslaenu ning ha soo harimine on maksma läinud 170 kr. Heinasaak parandamata soolt oli 400 kg/ha. Keskmine heinasaak kultuurniidu pinnalt (ühes ädalaga) on umbes 4500 kg/ha. Praegu on talus: hobuseid 2, veiseid 4, neist lüpsilehmi 3, sigu 2, lambaid 2. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv 1 hobuse, 2 veise ja 1 sea võrra.

Sooparanduse järel on märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 5—10%. Talu otstarbekas organiseerimine on tihedalt seotud sooharimistööga. Sookultuur pole põhjustanud ainelisi raskusi. Sookultuuri-töö tasub 5—6 aasta jooksul.

M.-kons. N. Koltsov.

4. A. Room'i Uglovoi talu.

Talu üldsuurus on 25 ha, sellest sood 15 ha. Sookultuuri-töid on alustatud 1932. aastal. Praegu on sood haritud 3,5 ha, mis on sündinud maaparanduslaenu abil. Soo uudisharimine on maksma läinud 200 kr./ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 7, neist lüpsilehmi 6, sigu 3 ja lambaid 7. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv: hobused 1, sead 2 ja lambad 6 võrra.

Peale sooparandust on märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 5—10% võrra. Sooparanduse tõttu on märgata tõusu talu majapidamises. Sookultuur tasub 6 aasta jooksul.

M.-kons. N. K o l t s o v.

5. J. V a h e r'i Väljaotsa talu.

Talu üldsuurus on 22 ha, sellest sood 6 ha. Sookultuuri-töödega on alustatud 1931. aastal ja nüüd on haritud 4 ha, mis on kultuur-rohumaal all. Töö on teostatud maaparanduslaenu abil. Sookultuur on läinud maksma 130 krooni ha kohta. Saak parandamata soolt oli 400 kg/ha niidult ja 230 sü/ha karjamaalt. Pärast sooparandust on keskmine kuivheina saak umbes 5150 kg/ha (ühes ädalaga). Praegu on talu majapidamises: hobuseid 2, veiseid 6, neist lüpsilehmi 4, sigu 4, lambaid 6. Peale sooparandamist on tõusnud loomade arv: hobused 1, veised 2, sead 1 ja lambad 2 võrra.

Pärast sooparandust on üldse märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Heinatöö on muutunud hoopis kergemaks. Talu ainealine seisukord on tublisti paranenud. Hr. J. Vaher arvab, et sookultuur tasub 5—6 aastaga. Siin ei tule palju kulutada heinaseemnete muretsemiseks, sest enamik kultuur-rohumaale vajalisi seemneid kasvatatakse omas majapidamises. Endise karja arvu juures tuli puudus talvisest söödast ning talu tuli heina saamiseks teha heina teistelt taludelt. Enne sooharimist oli üldse puudus loomasöödast nii suvel kui ka talvel. Praegu kestab talus edasi sookultuuri-töö.

M.-kons. H. L i p p.

6. E. V ä r k r a u d'i Oru nr. 30. talu.

Talu üldsuurus on 20,5 ha, sellest sood 3,3 ha. Sookultuuri-tööd alustati 1928. aastal. Praegu 1,6 ha sood on muudetud kultuur-rohumaaks maaparanduslaenu abil,

misjuures soo kultiveerimine on läinud maksma 300 krooni ha kohta. Parandamata sooniidu saak oli 325 kg/ha. Pärast soo parandamist on kultuurniidu saak keskmiselt 4100 kg/ha (puuduvad andmed ädalasaagi kohta). Praegu on talus: hobuseid 3—4, veiseid 6, neist lüpsilehmi 4, sigu 4, lambaid 2. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv: hobused 2 ja veised 3 võrra.

Peale sookultuuri-tööde teostamist on tõusnud sõnniku hulk majapidamises. Seetõttu on muutunud põhjalikumaks põldude väetamine, misjärel põlluviljade saagid mineraalmaal on tõusnud umbes 20% võrra.

Sooparanduse tõttu talu pole sattunud raskustesse, vaid on märgata isegi paranemist rahalises läbikäigus. Sookultuur tasub umbes 10 aasta jooksul.

M.-kons. K. Piirlaid.

7. M. M ä e k i v i' Mäekivi talu.

Talu üldsuurus on 29,4 ha, sellest sood 12 ha. Sookultuuri-tööd alustati talus juba 1928. aastal. Uudissoo harimine kestis kuni 1931. aastani, misjuures hariti 10 ha madalsood ja 1 ha kõrgsood. Praegu on soopinnast juba 10 ha kultuur-rohumaa all. Sookultuuri-tööde teostamiseks on tarvitatud maaparanduslaenu. Soo harimine on läinud maksma 330 kr./ha. Parandamata soopinnalt üldse polnud saaki. Kultuur-rohumaa keskmine saak on umbes 3645 kg/ha. Praegu on talu majapidamises: hobuseid 1, veiseid 10, neist lüpsilehmi 5—6 ja sigu 4. Peale sooparandust on tõusnud loomade arv: hobused 1, veised 9 ja sead 3 võrra.

Sookultuuri-tööde teostamise tulemusena osutus võimalikuks põldude parem väetamine laudasõnnikuga, misjärel põlluviljade saagid mineraalmaal on tõusnud 20—30% võrra. Selles talus on olukord võrdlemisi raske, sest talu maad on väga vaesed taimetoitainete sisalduse poolest. Ühenduses sellega väetisainete muretsemine on seotud võrdlemisi suurte kuludega, mida talul raske kanda. Talu on iseloomult uudismaa-talu, sest kõik haritav maa on üles haritud kannustikkudest ja võsastikust. Karjasaduste odavate hindade juures sookultuuri-töö siin ei tasu.

M.-kons. K. Piirlaid.

8. R. Klammer'i Raja talu.

Talu üldsuurus on 27,5 ha, sellest sood 7,5 ha. Sookultuuri-töödega on alustatud 1927. aastal. Praegu on sood 4,0 ha üles haritud, mis on kultuur-rohumaa all. Sood parandamine on läinud maksma 360 kr./ha ja on sündinud maaparanduslaenu abil. Parandamata soopinnalt ei olnud üldse saaki. Kultuurniidu keskmine heinasaak aastas on umbes 4914 kg/ha. Praegu on talu majapidamises: hobuseid 5, veiseid 6, neist lüpsilehmi 4, sigu 2—3, lambaid 4—5. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv: hobused 3 ja veised 3 võrra.

Sookultuuri teostamisega on nüüd parem mineraalpõllumaade väetamine. Pärast sooparandust on märgata põlluviljade saakide tõusu umbes 25% võrra. Sookultuuri abil saadud suuremate saakide tõttu on talumajapidamises suurenenud üldine läbikäik. Sookultuuri-tööd tasuvad umbes 20 aasta jooksul.

M.-kons. K. Piirlaid.

9. H. Eevart'i Vanakooli nr. A 70 talu.

Talu üldsuurus on 21,05 ha, sellest sood 4 ha. Sookultuuri-tööd alustati 1931. aastal. Praegu on üles haritud ja kultuur-rohumaa all 3 ha. Sood uudisharimiseks pole tarvitatud maaparanduslaenu. Sood uudisharimine on läinud maksma ha kohta 267 krooni. Parandamata soopinna saak oli 550 kg/ha heina. Pärast sooparandust on keskmine kuivheina saak umbes 3233 kg/ha (puuduvad andmed ädalasaagi kohta). Praegu on talus: hobuseid 2, veiseid 8, neist lüpsilehmi 5, sigu 4 ja lambaid 2. Pärast sooparandust on tõusnud veiste arv kahe võrra ja on märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal.

Sooparanduse tõttu talu pole sattunud aineliselt raskustesse, vaid majapidamine on edenenud. Sookultuur tasub umbes 4 aasta jooksul.

M.-kons. H. Tõnisson.

10. J. Lemberg'i Tõpsi talu.

Talu üldsuurus on 32 ha, sellest sood 7 ha. Talu peamiseks tuluallikaks on piim. Täni on haritud $3\frac{2}{3}$ ha sood, millest on 3 ha kultuur-rohumaa all. Enne sookultiveerimist koosnes taimestik peamiselt lõikheinest ja tema pinnal kasvas mets (mänd, kask, kadakad). Peale sookul-

tuuri teostamist on keskmine heinasaak umbes 3600 kg/ha (ühes ädalaga). Praegu on talus: hobuseid 2, veiseid 10, neist lüpsilehmi 7, sigu 5 ja lambaid 10. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv nelja veise ja kolme lamba võrra. Sookultuur on läinud maksma umbes 344 kr./ha, misjuures tarvitati maaparanduslaenu. Sooparanduse tõttu on majapidamine muutunud tulukamaks ja nüüd pole enam võlgu. Enne parandamist soo oli läbipääsmatu inimesele; nüüd sünnib heinaniit masinaga. Sookultuur tasub 6 aasta jooksul.

M.-kons. H. Pärnamägi.

11. F. Sotsko'vi Sadumje talu.

Talu üldsuurus on 31 ha, sellest sood 18 ha. Sookultuuri-tööd alustati 1932. aastal. Praegu on 3 ha üles haritud sood ning kultuur-rohumaa all 1 ha. Sookultuuri-töö on teostatud ilma maaparanduslaenuta, misjuures ha on läinud maksma 180 krooni. Parandamata soopinnalt polnud heinasaaki. Kuivheina saak haritud soolt on 3000 kg/ha. Praegu on talus: hobuseid 3, veiseid 8, neist lüpsilehmi 6, sigu 4. Pärast sooparandust on loomade arv tõusnud ühe hobuse, 2 veise ja 2 sea võrra.

Pärast sooparandust on tõusnud ka põlluviljade saagid mineraalmaal umbes 10—15% võrra. Sookultuuri tõttu talu pole sattunud aineliselt raskustesse. Hr. F. Sotskov arvab, et sookultuur tasub 5 aasta jooksul.

M.-kons. N. Koltsov.

12. G. Käbin'i Kämmelkopli talu.

Talu üldsuurus on 32 ha, sellest sood 18 ha. Sookultuuri-töödega on alustatud 1926. aastal. Praegu on üles haritud juba 15 ha sood, millest kultuur-rohumaa all 7 ha. Soo uudisharimine sündis maaparanduslaenu abil. Sookultuur on maksma läinud umbes 200 kr./ha. Parandamata soopinnalt oli heinasaak 350 kg/ha. Kultuurniidu keskmine saak on nüüd umbes 7200 kg/ha. Praegu on talus hobuseid 2, veiseid 12, neist lüpsilehmi 9 ja lambaid 6. Pärast sooparandust on loomade arv tõusnud nelja lüpsilehma võrra.

Talu aineeline seisukord ei ole halvenenud sookultuuri tõttu; paranemist on märgata karja juures. Sookultuur on kaheldamatult tasuv.

M.-kons. H. Lipp.

13. H. Nõlve' Karjatee talu.

Talu üldsuurus on 40 ha, sellest sood 11,5 ha. Sookultuuri-töid alustati 1927. aastal. Nüüd on parandatud kultuur-rohumaaks 3 ha sood, mis on sündinud maaparanduslaenu abil. Sookultuur on maksma läinud 250 kr./ha. Parandamata soopinna heinasaak oli 500 kg/ha. Kultuurniidu keskmine heinasaak on nüüd umbes 3750 kg/ha. Praegu on talus: hobuseid 2, veiseid 6, neist lüpsilehmi 5 ja sigu 6. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv kahe lüpsilehma ja kahe sea võrra.

Peale sooparandust on üldiselt tõusnud põlluviljade saagid mineraalmaal. Sookultuur tasub 8—9 aasta jooksul.

M.-kons. K. Piirlaid.

14. T. Keskküla' Valtri talu.

Talu üldsuurus on 32 ha, sellest sood 8 ha. Sookultuuri-töid alustati 1925. aastal. Praegu on sood üles haritud kultuur-rohumaaks 3 ha, mis on sündinud maaparanduslaenu abil. Sookultuuri kuluks oli 230 kr./ha. Parandamata soopinna heinasaak oli 500 kg/ha. Kultuurniidu keskmine heinasaak on nüüd umbes 3000 kg/ha. Praegu on talus: hobuseid 2, veiseid 8, neist lüpsilehmi 8 ja sigu 3. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe lüpsilehma võrra.

Sookultuuri-tööde tagajärjel on tunduvalt paranenud majapidamise seisukord. Sookultuuri-töö tasus kahe aasta jooksul.

M.-kons. M. Mets.

Valtri talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1924/25. aastal 2097 kg piima ja 73,2 kg võirasva ja 1935/36. aastal 4050 kg piima ja 153,6 kg võirasva.

15. A. Reinsalu' Paaspere talu nr. 13.

Talu üldsuurus on 42 ha, sellest sood 35 ha. Sookultuuri-töödega on alustatud 1930. aastal. Praegu on haritud sood 8 ha, sellest kultuur-rohumaal all 1 ha. Sookultuuri-töö on läinud maksma 225 kr./ha ja teostatud maaparanduslaenu abil. Parandamata soopinna heinasaak oli 1300 kg/ha. Kultuurniidu keskmine heinasaak on 4000 kg/ha (andmed ädalasaagi kohta puuduvad). Praegu on talus: hobuseid 3, veiseid 8, neist lüpsilehmi 6, sigu 4 ja

lambaid 6. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kahe lehma ja kahe lamba võrra.

Pärast sooparandust on tõusnud põlluviljade saagid mineraalmaal 20% võrra. Sooparanduse tõttu on märksa tõusnud talu majanduslik olukord ning talu pole sattunud aineliselt raskustesse. Sookultuur tasus 2 a. jooksul.

M.-kons. M. Mets.

16. J. Lemnits'a Lauri talu.

Talu üldsuurus on 31,5 ha, sellest sood 9,3 ha. Sookultuuri-töödega alustati juba 1913. aastal. Seni on haritud 9 ha sood kultuur-rohumaaks, mis on sündinud täiesti omal jõul ilma maaparanduslaenuta. Sookultuur on läinud maksma 180 kr./ha. Parandamata soopinna saak oli 500 kg/ha heina ning karjamaa sööta 250 sü/ha. Kultuurniidu keskmine heinasaak on nüüd 3750 kg/ha (ädalasaagi kohta andmed puuduvad). Praegu on talus: hobuseid 2, veiseid 12, neist lüpsilehmi 9, sigu 3 ja lambaid 6. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 5 lüpsilehma võrra.

Sooparanduse mõjul on tõusnud põlluviljade saagid mineraalmaal 20% võrra. Sooparanduse tõttu talu pole sattunud aineliselt raskustesse, küll on aga tõusnud talu tasuvus. Sookultuur tasub 3 aasta jooksul. Sooparanduse mõjul on suurenenud talu rahaline läbikäik ja puhaskasu. Hr. J. Lemnits'a Lauri talu on parimini korrastatud ümbuskonna taludest ja kriisikindel. Isegi kriisiaastail pole avaldunud negatiivne mõju talu majapidamisele, vaid talu tasuvus on jäänud kaunis kõrgeks (umbes 7%), langedes ainult vähe kriisiaastatel.

M.-kons. O. Vitsut.

17. A. ja R. Aasamets'a Sepatoa talu.

Talu üldsuurus on 49 ha, sellest sood 17 ha. Sookultuuri-töödega on alustatud 1931. aastal. Praegu on parandatud 7 ha sood, mis on kõik kultuur-rohumaal all. Töö on teostatud maaparanduslaenu abil, misjuures kulu oli umbes 200 kr./ha. Parandamata soopinna heinasaak oli 300 kg/ha. Kultuur-rohumaal heinasaak on 3600 kg/ha (puuduvad andmed ädalasaagi kohta). Praegu on talus: hobuseid 2, lüpsilehmi 5, sigu 3—4 ja lambaid 7. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe lüpsilehma, ühe sea ja kolme lamba võrra.

Sooparanduse tõttu talu pole sattunud raskustesse. Sookultuur on tasuv umbes 3—4 aasta jooksul. Suurenenud heinasaagi arvel müüakse heina ja väiksem osa sellest läheb söödaks loomadele.

M.-kons. O. Vitsut.

18. J. Sikk'u Mikumärdi talu.

Talu üldsuurus on 35 ha, sellest sood 17 ha. Sookultuuri-töid alustati 1931. aastal. Praegu on üles haritud ja muudetud kultuur-rohumaaks 5,5 ha sood. Sookultuuri-töö on läinud maksma umbes 200 kr./ha ning on teostatud maaparanduslaenu abil. Parandamata soopind üldse ei annud saaki. Kultuurniidu heinasaak on keskmiselt umbes 3605 kg/ha (puuduvad andmed ädalasaagi kohta). Praegu on talus: hobuseid 3, veiseid 8, neist lüpsilehmi 5, sigu 2 ja lambaid 2. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kolme lehma, kahe sea ja kahe lamba võrra.

Pärast sooparandust on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 10% võrra. Sookultuuri-tööde tõttu on paranenud talu aineeline seisukord. Sookultuur on tasunud juba kolme aasta jooksul. Suurema loomasööda saagi arvel osutus võimalikuks paremini korrastada talu majapidamist. Talus on suurenenud rahaline läbikäik ja puhastulu. Taluperemees on praegu 72 a. vana. On ise teostanud suurema osa sookultuuri-töödest. Tööde vaheaegadel on ta ehitanud talule kivist elumaja ja karjalauda.

M.-kons. O. Vitsut.

Mikumärdi talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1929/30. aastal 2465 kg piima ja 105,54 kg võirasva ja 1935/36. aastal 2829 kg piima ja 115,3 kg võirasva.

19. J. Vetik'u Raja talu.

Talu üldsuurus on 46 ha, sellest sood 7 ha. Sookultuuri-töödega tehti algust 1935. aastal. Praegu on haritud ja muudetud kultuur-rohumaaks 2 ha sood. Sookultuuri-töö on läinud maksma 190 kr./ha ning on teostatud maaparanduslaenu abil. Parandamata soopinna heinasaak oli 1200 kg/ha. Kultuurniidu heinasaak on umbes 7200 kg/ha. Praegu on talus: hobuseid 3, veiseid 9, neist lüpsilehmi 7,

sigu 3 ja lambaid 1. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kahe lüpsilehma ja ühe lamba võrra.

Sookultuuri-tööde läbiviimisega talu pole sattunud aineliselt raskustesse. Peremees arvab, et sookultuur tasub 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. Heino Tõnisson.

20. J. Raus'i Harju talu.

Talu üldsuurus on 43 ha, sellest sood $3\frac{1}{2}$ ha. Sookultuuri-töödega on alustatud 1928. aastal. Praegu on haritud ning muudetud kultuur-rohumaaks 3 ha sood ilma maaparanduslaenu abita. Sookultuuri-töö on läinud maksma 190 kr./ha. Parandamata soolt oli saak 700 kg/ha heina. Kultuurniidu heinasaak on 3200 kg/ha (puuduvad andmed ädalasaagi kohta). Praegu on talus: hobuseid 3, veiseid 7, neist lüpsilehmi 5, sigu 4 ja lambaid 3.

Sooparanduse tõttu talu pole sattunud aineliselt raskustesse.

M.-kons. H. Tõnisson.

21. J. Reimann'i Ossepi talu.

Talu üldsuurus on 41,4 ha, sellest sood 19 ha. Sookultuuri-töödega on alustatud 1926. aastal. Praegu on üles haritud 4 ha sood, sellest 2 ha kultuur-rohumaal all. Töö on teostatud ilma maaparanduslaenuta. Sooparandus on läinud maksma 120 kr./ha. Parandamata soopinna heinasaak oli 320 kg/ha. Kultuurniidu keskmine heinasaak aastast on umbes 6450 kg/ha. Praegu on talus hobuseid 4, veiseid 9, neist lüpsilehmi 8, sigu 4, lambaid 6. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 2 hobuse, 3 lüpsilehma ja ühe sea võrra.

Sooparanduse tagajärjel on tõusnud põlluviljade saagid mineraalmaal 20—30% võrra ning talu on muutunud jõukamaks. Nüüd talul on olemas küllaldaselt määral kõrgeväärtuslikku loomasööta, mille tõttu on tõusnud piimatoodang aastas lehma kohta keskmiselt umbes 800 kg.

Talus peetakse raamatuid alates 1925. aastast. Sookultuur on tasunud nelja aasta jooksul. Nüüd on muutunud lihtsamaks heinasaagi koristamine. Enne sooparandust heinte kokkukandmine pehmelt soopinnalt nõudis rohkesti vaeva ja rahalist kulu.

M.-kons. T. Takjas.

22. E. Juurik'u Hiimäe talu.

Talu üldsuurus on 40 ha, sellest sood 7 ha. Sookultuuri-töid alustati 1927. aastal maaparanduslaenu abil. Praegu on üles haritud 5 ha sood, sellest kultuur-rohumaa all 2 ha. Ülesharimise kulu oli 120 kr./ha. Saak parandamata soolt oli 1100 kg/ha heina. Praegu on talus: hobuseid 4, veiseid 9, neist lüpsilehmi 7 ja sigu 4. Pärast sooparandust on tõusnud talus hobuste ja lüpsilehmade arv kumbki ühe võrra. Sooparanduse tõttu talu pole sattunud aineliselt raskustesse. Sookultuur tasub umbes 12 aasta jooksul.

M.-kons. T. Takjas.

23. A. Frankman'i Reinu talu.

Talu üldsuurus on 48 ha, sellest sood 18 ha. Sookultuuri alustati 1918. aastal. Sood on praegu üles haritud ja muudetud kultuur-rohumaaks 8 ha. Sooparandus teostatakse täitsa omal jõul ilma maaparanduslaenuta. Sookultuur on läinud maksma 62—110 kr./ha. Tööde teostamise kohta on olemas täpne arvepidamine. Parandamata soopinnalt oli saak 400 kg/ha heina. Keskmise kultuur-rohumaa heinasaak (ühes ädalaga) on 3000 kg/ha. Praegusel ajal on talus: hobuseid 3, veiseid 10, neist lüpsilehmi 8, sigu 10 ja lambaid 10. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv ühe hobuse, 3 lüpsilehma, 8 sea ja kahe lamba võrra.

Peale sooparandust on tunduvalt tõusnud põlluviljade saagid mineraalmaal, sest oli võimalik saada majapidamises 100 koormat sõnnikut rohkem kui enne sooparandust. Seejärel on tõusnud kartulite saak 10—25% võrra ning suviviljade saak 10—15% võrra. Eriti palju tõusis odrasaak, sest enne sooparandust oder ei tahtnud kasvada kergel põllumaal.

Talu on muutunud sooharimise tagajärjel palju jõukamaks ning sai võimalikuks osta juurde 27 ha maad naabertalult. Paremini lagunenud turbaga soos on sookultuur tasunud juba 2—3 aasta jooksul.

M.-kons. T. Takjas.

24. J. Ups'i Väljaaluse nr. 2 talu.

Talu üldsuurus on 37,5 ha, sellest sood 10,8 ha. Sookultuuriga alustati 1928. aastal. Sood on haritud 6 ha,

sellest on kultuur-rohumaa all 2¹/₂ ha. Sooparanduseks pole tarvitatud maaparanduslaenu. Ha soo uudisharimine on läinud maksma umbes 142 krooni. Parandamata soopinna saak oli 400 kg/ha heina. Kultuurheina saak on nüüd umbes 2400 kg/ha (puuduvad andmed ädala kohta). Talus on hobuseid 3, veiseid 8, neist lüpsilehmi 7 ja sigu 4. Loomade arv talus on suurenenud pärast parandust ühe hobuse, kolme lüpsilehma ja kahe sea võrra.

Sooparanduse tõttu talu pole sattunud raskustesse. Sookultuur tasub 15 a. jooksul.

M.-kons. T. Takjas.

25. M. Soosalu Veeremäe talu.

Talu üldsuurus on 43 ha, sellest sood 6 ha. Praegu on üles haritud 3 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal ning töö teostati ilma maaparanduslaenuta. Sookultuur on läinud maksma umbes 120 kr./ha. Saak parandamata soolt oli 1000 kg/ha heina. Kultuur-rohumaa saak on nüüd (ühes ädalaga) umbes 5400 kg/ha. Praegu on talus: hobuseid 3, veiseid 10, neist lüpsilehmi 7, sigu 3 ja lambaid 6. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 2 lehma ja 3 lamba võrra.

Talu pole sooparanduse tõttu sattunud aineliselt raskustesse.

M.-kons. T. Takjas.

26. M. Lepiksoo Vahepeenra talu.

Talu üldsuurus on 51 ha, sellest sood 19 ha. Sookultuuriga alustati 1926. aastal. Praegu on sood üles haritud ja muudetud kultuur-rohumaaks 4 ha. Töö on teostatud maaparanduslaenu abil. Sookultuur on maksma läinud 275 kr./ha. Parandamata soolt saadi 200 kg/ha heina. Kultuur-rohumaa heinasaak soopinnal on keskmiselt 2100 kg/ha (puuduvad andmed ädala kohta). Praegu on talus: hobuseid 3, veiseid 12, neist lüpsilehmi 7, sigu 6 ja lambaid 7. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, nelja veise, kolme sea ja kolme lamba võrra.

Sookultuuri mõjul on paranenud ka põllumaa ning talupidamine on muutunud tulukamaks. Sookultuur on tasuv.

M.-kons. H. Pärnamägi.

27. Vaivara Lastekodu talu.

Talu üldsuurus on 112 ha, sellest sood 76 ha. Sookultuuriga tehti algust 1934. aastal. Praegu on üles haritud 16 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 6 ha. Sooparandus on teostatud ilma maaparanduslaenuta, misjuures ta on läinud maksma 200 kr./ha. Saak parandamata soolt oli 500 kg/ha heina ja karjamaasööta 200 sü/ha. Kultuur-rohumaa heinasaak on nüüd umbes 3000 kg/ha. Praegu on talus hobuseid 6, veiseid 20, neist lüpsilehmi 15 ja sigu 25. Peale sooparanduse on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kahe veise ja kahekümne kahe lamba võrra.

Sooparanduse tõttu on tõusnud põlluviljade saagid mineraalmaal 10% võrra ning on muutunud lahedamaks loomapidamise võimalused. Sookultuur tasub 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. M. Mets.

28. V. Paurmann'i Sundja talu.

Talu üldsuurus on 80 ha, sellest sood 20 ha. Sookultuuri alustati juba 1912. aastal. Praegu on üles haritud 13 ha sood, sellest on 11 ha kultuur-rohumaa all. Tööd on läinud maksma 250 kr./ha ning teostatud maaparanduslaenu abil. Parandamata soolt oli saak 400 kg/ha heina. Pärast sooparandust on kultuurheina saak umbes 6000 kg/ha (ühes ädalaga). Praegu on talus: hobuseid 6, veiseid 20, neist lüpsilehmi 10, sigu 6 ja lambaid 4.

Kriisiaastail langesid põllusaaduste hinnad ja talu sattus sel ajal raskustesse. Sookultuur tasub 4 aasta jooksul.

M.-kons. M. Mets.

29. F. Dellingshausen'i Paddiraba talu.

Talu üldsuurus on 54,0 ha, sellest sood 20 ha. Sookultuuriga alustati 1924. aastal. Praegu on üles haritud ja muudetud kultuur-rohumaaks 10 ha sood. Sooparandus on läinud maksma 280 kr./ha ning on teostatud maaparanduslaenu abil. Parandamata soopinnalt polnud heinasaaki. Kultuur-rohumaa saak on nüüd umbes 6140 kg/ha (ühes ädalaga). Praegu on talus hobuseid 6, veiseid 15, neist lüpsilehmi 10 ja sigu 15.

Pärast sooparandust talu pole sattunud raskustesse ning on suurenenud põlluviljade saagid. Majapidamise seisukohalt sookultuur on soodsalt mõjunud, on suurene-

nud sõnniku hulk ning kultuurheina jätkub müügiks, mis ka tõstab talu rahalisi sissetulekuid.

M.-kons. O. Vitsut.

Pardiraba talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1924/25. aastal 2097 kg piima ja 68,7 kg võirasva ning 1935/36. aastal 2888 kg piima ja 103,0 kg võirasva.

30. E. Ridali' Kiigemäe talu.

Talu üldsuurus on 58 ha, sellest sood 20 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Seni on haritud maaparanduslaenu abil 3 ha sood. Parandamata soolt heinasaak oli 800 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 12, neist lüpsilehmi 6, sigu 4 ja lambaid 10.

Sookultuuri-tööde teostamine pole viinud talu ainelistesse raskusis. Peremehe arvamisel tasub sookultuur 4—5 aasta jooksul.

M.-kons. M. Alver.

31. H. Bökler'i Uustalu nr. 15.

Talu üldsuurus on 84 ha, sellest sood 18 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud ja muudetud kultuur-rohumaaks 9 ha sood ilma maaparanduslaenu abita. Sookultuur on läinud maksma 95 kr./ha. Parandamata soopinnalt heinasaak oli 700 kg/ha. Parandatud soopinnalt kultuur-rohumaal heinasaak on umbes 5100 kg/ha ühes ädalaga. Praegu on talus hobuseid 5, veiseid 20, neist lüpsilehmi 15, sigu 6 ja lambaid 4. Pärast sooparandust on tõusnud veiste arv talus nelja looma võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 10% võrra.

Sooparanduse tõttu läks korda tasuda endised võlad, nii et praegu talul pole enam võlgu.

Sookultuuri-töid teostati järk-järgult ja nende kulu kattus kahe aasta sissetulekuist.

M.-kons. H. Tõnisson.

Uustalu nr. 15 karja keskmine toodang lehma kohta oli 1927/28. aastal 2483 kg piima ja 83,28 kg võirasva ning 1935/36. aastal 2811 kg piima ja 113,2 kg võirasva.

32. K. Vitsut'i Iie talu.

Talu üldsuurus on 49,56 ha, sellest sood 24,50 ha. Sookultuuri alustati 1923. aastal. Töö teostamine sündis maa-

paranduslaenu abil ja maksis 225 kr./ha. Praegu on üles haritud ja muudetud kultuur-rohumaaks 13 ha sood. Parandamata soolt polnud heinasaaki. Praegu on talus hobuseid 4, veiseid 19, neist lüpsilehmi 13, sigu 5 ja lambaid 5. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv 9 veise võrra ning on märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 20% võrra.

Sooparanduse tõttu talu pole sattunud aineliselt raskustesse.

M.-kons. T. Takjas.

33. M. Lindre' Arupere talu.

Talu üldsuurus on 58 ha, sellest sood 10 ha. Sookultuuri alustati 1925. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil ja muudetud kultuur-rohumaaks 7 ha sood. Heinasaak parandamata soolt oli 220 kg/ha. Kultuur-rohumaal heinasaak on umbes 5250 kg/ha ühes ädalaga. Praegu on talus hobuseid 3—4, veiseid 15, neist lüpsilehmi 10—12, sigu 5 ja lambaid. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, viie veise, kahe sea ja viie lamba võrra.

Sookultuuri tõttu on ka tõusnud põlluviljade saagid mineraalmaal.

Hr. M. Lindre arvab: „Sooparandus on tõesti kasulik ja ei saada raskustesse põllumeest, vaid toob kasu rohkema saagi, kergema töö ja hõlpsama saagi koristamise läbi, mis tehakse masinate abil.“ Sookultuur tasub kolme aasta jooksul.

M.-kons. T. Takjas.

II. Järvamaa.

34. K. Põder'i Maasikamäe talu.

Talu üldsuurus on 20 ha, sellest sood 10 ha. Sookultuuri alustati 1929. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 6 ha sood, sellest on kultuur-rohumaal 5 ha. Sookultuur on läinud maksma 150 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 500 kg/ha. Kultuur-rohumaal heinasaak on umbes 5250 kg/ha ühes ädalaga. Praegu on talus hobuseid 1, veiseid 8, neist lüpsilehmi 7 ja sigu 3. Pärast sooparandust on tõusnud lüpsilehmade arv talus kolme võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide

tõusu mineraalmaal 20% võrra. Samuti on paranenud talu aineeline seisukord.

Hr. K. Pöder'i arvamisel on möödapääsematu soode parandamine, mis on tasuv 3 aasta jooksul.

M.-kons. H. Kallandi.

35. O. Adelbert'i Turba-soo talu.

Talu üldsuurus on 22,5 ha, sellest sood 22,5 ha. Mineeraalmaad polegi. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Seni on haritud 10 ha sood, sellest 5 ha kultuur-rohumaa all. Sookultuur on läinud maksma 220 kr./ha ning on teostatud maaparanduslaenu abil. Enne sooparandust polnud saaki. Kultuur-rohumaa saak on 4800 kg/ha. Talus on hobuseid 1, lüpsilehmi 3, sigu 5 ja kanu 70.

On märgata järjekindlat edu majapidamises. Sookultuur tasub 5—6 aasta jooksul. Käesoleval juhul on asutatud iseseisev soomajapidamine ilma riigi toetuseta.

Hr. O. Adelbert'il on siin korda läinud toita oma kuue alaealise lapsega perekonda ilma välise tööta, misjuures peremees maailmasõjas on kaotanud 65% oma tervisest.

M.-kons. R. Müllerhof.

36. R. Kruus'i Talli nr. 16 talu.

Talu üldsuurus on 25 ha, sellest sood 8 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud 6 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 3 ha. Ühe ha soo harimine on läinud maksma 250 kr. kuni 505 kr., misjuures on tarvitatud maaparanduslaenu. Saak parandamata soolt oli 500 kg/ha. Peale sookultuuri-tööde teostamist on keskmine heinasaak (ühes ädalaga) umbes 4500 kg/ha. Praegu on talus: hobuseid 2, veiseid 12, neist lüpsilehmi 8, sigu 3 ja lambaid 3. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv kuue veise võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu 10—20% võrra.

Sooparanduse tõttu on rohkem tööd talus ja suuremad saagid. Rahalisi raskusi pole. Käsikäes sookultuuriga on sammunud majapidamine tõusu suunas. Sookultuur tasub paremates oludes 5—10 aasta ja raskemates oludes 15—20 a. jooksul.

M.-kons. H. Kallandi.

Talli nr. 16 talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1928/29. aastal 2773 kg piima ja 101,23 kg võirasva ning 1935/36. aastal 3914 kg piima ja 144,1 kg võirasva.

37. J. Kaljuste Saueaugu talu.

Talu üldsuurus on 27 ha, sellest sood 14 ha. Sookultuuri alustati 1930. aastal. Praegu on haritud (maaparanduslaenu abil) 7 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 6 ha. Sooharimine on läinud maksma 120 kr./ha. Parandamata soolt oli saak 500 kg/ha. Kultuursoo heinasaak on umbes 5625 kg/ha ühes ädalaga. Talus on hobuseid 2, veiseid 7, neist lüpsilehmi 5, sigu 2 ja lambaid 4. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe veise ja kahe lamba võrra ning on tõusnud ka rukkisaagid mineraalmaal 30% võrra.

Sookultuur on mõjunud soodsalt, sest on paranenud karja söötmine ja tõusnud karja toodang keskmiselt (lehma kohta) 40 kg võirasva võrra aastas. Sookultuur tasub 2—3 aasta jooksul.

M.-kons. H. Kallandi.

38. K. Kats'i Rehepapi talu nr. 4.

Talu üldsuurus on 30 ha, sellest sood 10 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud (maaparanduslaenu abil) 10 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 6 ha. Ühe ha soo uudisharimine maksab 265—300 kr. Heinasaak parandamata soolt oli 450 kg/ha. Pärast soo parandust on heinasaak ühes ädalaga umbes 4125 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 10—11, neist lüpsilehmi 8—9, sigu 5 ja lambaid 4. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kuue veise ja kolme sea võrra ning on ka märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal.

M.-kons. J. Petter.

39. A. Pärna Tagametsa talu.

Talu üldsuurus on 30 ha, sellest sood 10 ha. Sookultuuri alustati 1935. aastal. Praegu on haritud 4 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all $2\frac{1}{2}$ ha. Maaparanduslaenu pole tarvitatud. Sookultuur maksis 80—100 kr./ha. Heinasaak parandamata soolt oli 300 kg/ha. Pärast sooparandust on heinasaak umbes 3000 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 7, neist lüpsilehmi 6, sigu 2 ja lambaid 2. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv ühe hobuse, kolme lehma ja kahe lamba võrra.

Sooparanduse järel on tõusnud põlluviljade saagid umbes 15—20% võrra ning kartulisaak isegi 100% võrra. Kartulikasvatus sünnib osalt ekspordiks. Üldiselt on olud

paranenud sookultuuri tõttu. Enne sooparandust oli vaja osta heinu, nüüd pole enam tarvis. Hr. A. Pärna arvab, et sookultuur tasub 8—10 a. jooksul.

M.-kons. H. Kallandi.

40. A. Urbas'e Vainu-Siimu talu.

Talu üldsuurus on 34 ha, sellest on sood 18 ha. Sookultuuri alustati 1932. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenuta $1\frac{1}{2}$ ha sood, sellest on 1 ha kultuur-rohumaa all. Ühe ha soo uudisharimine maksis 125 krooni. Heinasaak parandamata soopinnalt oli umbes 655 kg/ha. Peale sooparandust on kultuurheina saak (ühes ädalaga) umbes 6500 kg/ha. Talus on hobuseid 4, lüpsilehmi 8 ning sigu 4. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse ja kolme lüpsilehma võrra ning talu pole satunud aineliselt raskustesse.

Peremehe arvamisel tasub sookultuur juba 2 aasta jooksul.

M.-kons. H. Saar.

41. M. Vilibert'i Reino talu.

Talu üldsuurus on 47 ha, sellest on sood 23 ha. Sookultuuri alustati 1912. aastal. Praegu on haritud (maaparanduslaenu abil) 15 ha sood, sellest kultuur-rohumaa all 8 ha. Sookultuur on läinud maksma umbes 247 kr./ha. Parandamata soo heinasaak oli 800 kg/ha ja karjamaasööta 615 sü/ha. Talus on hobuseid 4—5, veiseid 14, neist lüpsilehmi 10 ja sigu 8. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe hobuse ja nelja lüpsilehma võrra; piimakarja lüpsivõime on tõusnud 50% võrra; laudasõnniku hulk on tõusnud kolmekordseks, millest tingitud ka põllusaakide tõus mineraalmaal.

Talul pole rahalisi raskusi seoses sookultuuriga. Sookultuur on tasuv.

M.-kons. R. Müllerhof.

42. E. Einpaul'i Kõrtsi talu.

Talu üldsuurus on 43 ha, sellest sood 19 ha. Sookultuuri alustati 1927. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil ja muudetud kultuur-rohumaaks 7 ha sood. Kulu ha kohta oli 140 kr. Kultuur-rohumaa heinasaak on umbes 2800 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 12, neist lüpsilehmi 8, sigu 4 ja lambaid 3. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus nelja lehma, kahe sea ja kolme

lamba võrra ning on märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 15% võrra.

Sookultuuri tõttu on suurenenud talu rahaline sissetulek, on paremaks muutunud karja söötmine ning on kiirem ja kergem heina koristamine niidumasina abil. On suurenenud talu kultuurimaa pind ja talu sissetulek. Sookultuur tasub 15 aasta jooksul.

M.-kons. J. Petter.

43. A. Pilliste Reinu talu.

Talu üldsuurus on 50 ha, sellest on sood 30 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 3,5 ha. Sookultuur maksis 100 kr./ha. Parandatud soo kultuurheinasaak on umbes 5530 kg/ha ühes ädalaga. Talus on hobuseid 3, veiseid 8, neist lüpsilehmi 6, sigu 4 ja lambaid 6. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, ühe veise, ühe sea ja kahe lamba võrra.

Laudasõnniku hulk majapidamises on tõusnud (sooparanduse tõttu) 50% võrra, heinatöö on muutunud palju kergemaks ning loomade söötmine on nüüd muutunud palju korralikumaks vastavalt karja lüpsivõimele, kuna enim seda polnud. Sookultuur on hästi tasuv.

M.-kons. J. Petter.

44. H. Estenthal'i Adojüri talu.

Talu üldsuurus on 68 ha, sellest on sood 33 ha. Sookultuuri alustati juba 1912. aastal. Praegu on haritud 25 ha sood, sellest kultuur-rohumaa all 20 ha. Soo parandamine on läinud maksma umbes 200 kr./ha. Kultuur-rohumaa heinasaak on 3000 kg/ha (puuduvad andmed ädala kohta). Talus on hobuseid 7, veiseid 22, neist lüpsilehmi 14, sigu 10—14 ja lambaid 10. Pärast sooparandust on tunduvalt tõusnud põlluviljade saagid mineraalmaal ning on samuti tõusnud loomade arv talus kahe hobuse, 12 lehma ja 10—15 sea võrra.

Ilma sooparanduseta talu oleks sattunud raskustesse. Tuli välja maksta teistele pärijatele osad ja koolitada lapsed. Sookultuur tasub 5—10 aasta jooksul (arvesse võttes soomulla headust ja soo kaugust talu hoonetest).

Hr. H. Estenthal tähendab: „Soo harimi-

sega olen jõudnud niikaugemale, et oma pojale Werner Estenthalile olen teinud omast talust 20 ha suuruse talu nimega Soodla, kus on ainult 4 ha mineraalmaad. Praegu peab poeg selles talus 2 hobust, 5 lehma, 2 mullikat, 2 lammast ja sigu.“

M.-kons. R. Müllerhof.

45. M. Salu Kasula talu.

Talu üldsuurus on 58 ha, sellest on sood 28 ha. Sookultuuri alustati 1924. aastal. Praegu on haritud (maaparanduslaenu abil) 28 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 24 ha. Sood uudisharimine maksis 182 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 288 kg/ha ja karjamaasööta 150 sü/ha. Parandatud soo kultuurheina keskmine saak aastas on 6000 kg/ha. Praegu on talus hobuseid 4, veiseid 26, neist lüpsilehmi 20 ja sigu 12. Pärast sooparandust on kasvanud loomade arv talus kahe hobuse, 14 lehma ja 2 sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu umbes 15% võrra.

Kasula talu majapidamises uudisharimistööd on tasunud kolme aasta jooksul.

M.-kons. R. Müllerhof.

Kasula talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1924/25. aastal 2175 kg piima ja 82,97 kg võirasva ning 1935/36. aastal 3836 kg piima ja 160,4 kg võirasva.

46. A. Reemäe Jaani-Nätsa talu.

Talu üldsuurus on 100 ha, sellest on sood 14 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 8 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 4 ha. Sooparandus on maksuma läinud 95 kr./ha. Parandamata soo saak oli ainult karjamaasööta 65 sü/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on keskmiselt ühes ädalaga umbes 6000 kg/ha. Praegu on talus hobuseid 9, veiseid 22, neist lüpsilehmi 16, sigu 7 ja lambaid 8. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 4 hobuse, 7 lüpsilehma ja kahe sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu (peamiselt parema väe-

tuse mõjul laudasõnnikuga) mineraalmaal vähemalt 20% võrra.

Sooparanduse tõttu on märgatavalt kõvenenud talu rahaline seisukord. Sooharija arvates tema majapidamises tasub sookultuur omad kulud 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. R. Müllerhof.

III. Harjumaa.

47. E. Hergauk'i Sellapere talu.

Talu üldsuurus on 20 ha, sellest on sood 14,5 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud maa-
paranduslaenu abil 6 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 3 ha. Sookultuur maksis 250 kr./ha. Saak parandamata soolt oli ainult karjamaasööta 250 sü/ha. Parandatud soo kultuurheina saak on ühes ädalaga umbes 5900 kg/ha. Talus on hobuseid 1, veiseid 4, neist lüpsilehmi 2, sigu 4 ja lambaid 4. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kahe lehma ja kahe sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 5—10% võrra.

Sooparanduse tõttu talu pole sattunud raskustesse. Sookultuur tasub peremehe arvamisel arvatavasti 20—25 aasta jooksul.

M.-kons. A. Kruusvall.

48. M. Viljamäe Videsemäe talu.

Talu üldsuurus on 20 ha, sellest on sood 15 ha. Sookultuuri alustati 1931. aastal. Praegu on haritud maa-
paranduslaenu abil juba 11 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 4 ha. Ühe ha soo uudisharimine on läinud maksma 250 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 250 kg/ha ja karjamaasööta 150—200 sü/ha. Parandatud soo kultuurheina saak ühes ädalaga on umbes 4875 kg/ha. Praegu on talus hobuseid 1—2, veiseid 5, neist lüpsilehmi 3, sigu 4 ja lambaid 3.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kolme lehma, kahe sea ja kolme lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal keskmiselt 30—40% võrra.

Sookultuuri tõttu talu pole sattunud raskustesse. Sookultuur tasub 2—3 a. jooksul.

M.-kons. M. Jürisson.

49. V. Koolmann'i Sirge talu.

Talu üldsuurus on 20 ha, sellest on sood 6 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 3 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1,5 ha. Sookultuur maksab umbes 150 kr./ha. Heinasaak parandamata soolt oli 800 kg/ha. Parandatud sookultuurniidu heinasaak ühes ädalaga on umbes 4500 kg/ha. Majapidamises on hobuseid 2, veiseid 4, neist lüpsilehmi 4 ja sigu 5. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kahe lüpsilehma ja kolme sea võrra.

Talu pole sattunud aineliselt raskustesse. Sookultuuri tõttu on paranenud talu üldine seisukord. Sookultuur tasub 3 aasta jooksul.

M.-kons. A. P a a s.

50. J. Teras'e Niidumäe talu.

Talu üldsuurus on 22 ha, sellest on sood 16 ha. Sookultuuri alustati 1927. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 13 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2 ha. Sooparandus maksab 230 kr./ha. Parandamata soo heinasaak oli 350 kg/ha. Parandatud sookultuurniidu heinasaak on ühes ädalaga umbes 5625 kg/ha. Talus on hobuseid 1, veiseid 7, neist lüpsilehmi 6, sigu 4 ja lambaid 10. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 4 lüpsilehma, 2 sea ja 9 lamba võrra ning on märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal keskmiselt 50% võrra.

Sooparanduse tõttu talu pole sattunud aineliselt raskustesse. Sookultuur tasub 2—3 aasta jooksul.

M.-kons. M. J ü r i s s o n.

51. H. Kodusalu Paidema talu.

Talu üldsuurus on 27 ha, sellest on sood 14 ha. Sookultuuri alustati 1912. aastal. Seni on haritud 12 ha sood, sellest kultuur-rohumaa all 9,5 ha. Ühe hektaari soo parandus on läinud maksma 200—350 kr. Soo uudisharimiseks pole tarvitatud maaparanduslaenu. Parandamata soolt saadi karjasööta 290 sü/ha. Kultuur-rohumaa heinasaak on keskmiselt umbes 2583 kg/ha. Talus on hobuseid 2—3, veiseid 7, neist lüpsilehmi 6 ja sigu 6—8. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse ja kahe

lüpsilehma võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 15—20% võrra.

Sookultuuri tõttu on paranenud talu aineeline seisukord. Heina on müüdnud keskmiselt 4500—5000 kg aastas. Sookultuur tasub 5—7 a. jooksul.

M.-kons. A. K r u u s v a l l.

52. J. L e p p i k ' u V a r e s e t a l u .

Talu üldsuurus on 45,5 ha, sellest on sood 38,5 ha. Sookultuuri alustati 1920. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 12 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 9 ha. Sooparandus on maksnud 150 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 720 kg/ha. Parandatud soo kultuurniidu heinasaak on ühes ädalaga keskmiselt umbes 8750 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 10, neist lüpsilehmi 7, sigu 7, lambaid 8. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kolme veise, kolme sea ja kolme lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal.

Sooparanduse tõttu on paranenud talu aineeline seisukord. Heades oludes ning soodsate hindade juures tasub sookultuuri-töö juba kahe aasta jooksul.

M.-kons. A. K r u u s v a l l.

53. J. T a l i m a a V e t k a m ä e t a l u .

Talu üldsuurus on 33,27 ha, sellest on sood 7 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 4 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1,5 ha. Sooparandus maksis 220 kr./ha. Parandamata soolt polnud saaki. Peale sooparandust kultuur-rohumaa heinasaak on umbes 3527 kg/ha (ädala kohta andmed puuduvad). Talus on hobuseid 2, veiseid 8, neist lüpsilehmi 5, sigu 4 ja lambaid 4. Pärast sooparandust on tõusnud loomade hulk talus ühe hobuse, kuue veise, kahe sea ja kahe lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 100—150% võrra.

Sooparanduse tõttu on paranenud talu aineeline seisukord. Sookultuur annab võimaluse rohkema saagi tõttu pidada rohkem loomi, iseäranis lüpsikarja suhtes, mistõttu suureneb laudasõnniku hulk, võimaldades tugevamalt väetada põlde ja niite mineraalmaal. Sooparandus tasub 3—4 aasta jooksul. Loomade arv on tõusnud talus mitte

ainult sookultuuri-tööde tulemuste mõjul, vaid osalt ka rohumaade paranduse tõttu mineraalmaal.

M.-kons. M. J ü r i s s o n.

54. J. Tallen h o f i Sunda talu.

Talu üldsuurus on 37 ha, sellest on sood 29 ha. Sookultuuri alustati juba 1908. aastal. Praegu on haritud, osalt maaparanduslaenu abil, 18,5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 14 ha. Soo uudisharimine on läinud maksma umbes 100 kr./ha. Parandamata soolt oli 240 kg/ha heina. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on keskmiselt umbes 4950 kg/ha ühes ädalaga. Talus on hobuseid 2, veiseid 10—13, neist lüpsilehmi 6—8, sigu 4—6 ja lambaid 1—4.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kümne lehma ja kolme sea võrra. Sookultuur tasub hästi, nimelt 1 kuni 7—8 a. jooksul.

M.-kons. A. K r u u s v a l l.

55. O. D ü ü n a Allika talu.

Talu üldsuurus on 46,6 ha, sellest on sood 23 ha. Sookultuuri alustati 1931. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 7 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2 ha. Sooharimise kulu oli 250 kr./ha. Parandamata soolt oli ainult karjamaasööta 200 sü/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on keskmiselt (ühes ädalaga) umbes 6880 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 7, neist lüpsilehmi 6, sigu 12 ning lambaid 4. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kolme lüpsilehma, üheksa sea ja kahe lamba võrra ning on märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 15—20% võrra.

Sooparanduse tõttu on tunduvalt paranenud talu aineiline seisukord. Peremees arvab, et sookultuur tasub 5—15 aasta jooksul.

M.-kons. A. K r u u s v a l l.

56. V. L o r d ' i Miilimaa talu.

Talu üldsuurus on 35 ha, sellest sood 20 ha. Sookultuuri alustati 1912. aastal. Praegu on haritud ja kultuur-rohumaa all 15 ha sood. Sookultuuri teostamiseks on ka tarvitatud maaparanduslaenu ning uudisharimise kulu oli

250—270 kr./ha. Parandamata soolt polnud saaki. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on 3000—4000 kg/ha (puuduvad andmed ädala kohta). Talus on hobuseid 2, veiseid 12, neist lüpsilehmi 7, sigu 4 ja lambaid 5. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, 11 veise, kolme sea ja viie lamba võrra ning on märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 50—60% võrra.

Sooparanduse tõttu on paranenud talu aineeline seisukord. Omaniku arvates on sookultuur väga hästi tasuv.

M.-kons. E. R a n d a l a.

57. J. R e i d m a Matsoni talu.

Talu üldsuurus on 49,5 ha, sellest on sood 28 ha. Sookultuuri alustati 1931. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita 8 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 6 ha. Sooparandus on läinud maksma 100 kr./ha. Parandamata soolt (vististi terve soopinna kohta) oli heinasaak 6500 kg ja karjamaasööta 2400 sü. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on keskmiselt umbes 7500 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 14, neist lüpsilehmi 8, sigu 14 ja lambaid 5. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus viie lehma, üheksa sea ja kolme lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal keskmiselt 30% võrra.

Talu aineeline seisukord on muutunud paremaks ning sookultuur tasub kahe aasta jooksul.

M.-kons. E. R a n d a l a.

Matsoni talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1929/30. aastal 1945 kg piima ja 77,24 kg võirasva ning 1935/36. aastal 3797 kg piima ja 146,6 kg võirasva.

58. J. T o m i n g a s'e Paju talu.

Talu üldsuurus on 34 ha, sellest on sood 26 ha. Katsed sookultuuri alal on alustatud juba 1908. aastal, suuremal viisil alustati töid 1930. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 12 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 5,4 ha. Arvepidamise alusel osutus sooparanduse keskmiseks kuluks 200 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 650 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on keskmiselt umbes 4800 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 12, neist lüpsilehmi 10, sigu 2 ja lambaid 9. Pärast sooparandust on tõusnud loomade hulk talus viie

lehma ja üheksa lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 40% võrra.

Sooparandus on mõjunud tunduvalt kaasa talu jõukuse tõusule. Talu läbikäik on suurenenud ning ka tõusnud talu majapidamise tasuvus sookultuuri tõttu. Sookultuuri tõttu on talu muudetud elujõuliseks. Sookultuur tasub juba kolme aasta jooksul.

M.-kons. A. P a a s.

59. J. K a l l e Kaarnavälja talu.

Talu üldsuurus on 49 ha, sellest on sood 10 ha. Sookultuuri alustati 1934. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil ja muudetud kultuur-rohumaadeks 3 ha sood, misjuures uudisharimise kulu oli umbes 200 kr./ha.

Parandamata soo heinasaak oli 600 kg/ha. Kultuur-rohumaal heinasaak on keskmiselt 2500 kg/ha (puuduvad andmed ädala kohta). Talus on hobuseid 2, veiseid 9, neist lüpsilehmi 9, sigu 8 ja lambaid 2. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe lehma ja kahe sea võrra ning on märgata vähesel määral põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal.

Sooparanduse tõttu talu pole sattunud raskustesse. Ennemalt oli talus teravalt tunda söötade puudust. Sookultuuriga on loodud soodsad olud loomade söötmiseks. Sookultuur tasub kuue aasta jooksul.

M.-kons. A. P a a s.

60. A. K õ r v'i Väljapere talu.

Talu üldsuurus on 79 ha, sellest sood 20 ha. Sookultuuri alustati 1924. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita 5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaal all 2,5 ha. Sooparandusega seotud kulu oli 50—70 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 900 kg/ha ja karjamaasööta 250 sü/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaal heinasaak on 4000—5000 kg/ha, kusjuures puuduvad andmed ädala kohta. Talus on hobuseid 3, veiseid 14, neist lüpsilehmi 10, sigu 8 ja lambaid 10. Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe lüpsilehma ja kahe sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 25—30% võrra.

Aineliselt on talus olukord paranenud sooparanduse

tõttu, sest on tõusnud karja toodang ja muutunud soodsa-
maiks põlluviljuse olud.

M.-kons. E. R a n d a l a.

61. J. H e i n s o o Saueaugu talu.

Talu üldsuurus on 58 ha, sellest sood 25 ha. Sookul-
tuuri alustati 1927. aastal (katsetega alustati juba 1923. a.).
Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita ja muu-
detud kultuur-rohumaaks 4 ha sood. Sooparandus maksis
umbes 100 kr./ha. Heinasaak parandamata soolt oli 800
kg/ha. Kultuurheinasaak on keskmiselt 2000 kg/ha (puu-
duvad andmed ädala kohta). Talus on hobuseid 2, lüpsi-
lehmi 7, sigu 5 ja lambaid 7.

Pärast sooparandust on suurenenud loomade arv talus
ühe lüpsilehma võrra. Sookultuuri tõttu talu pole sattun-
ud aineliselt raskustesse ning on korda läinud üle saada
karja söödapuudusest. Sookultuur tasub 2—3 aasta jooksul.

M.-kons. A. P a a s.

62. J. H e i n v e e Taissalu talu.

Talu üldsuurus on 81 ha, sellest on sood 60 ha. Sookul-
tuuriga alustati 1932. aastal. Praegu on haritud maa-
paranduslaenu abil 18 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa
all 8 ha. Sookultuur on maksma läinud arvepidamise alu-
sel 165 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 1000 kg/ha
ja karjamaasööta 400 sü/ha. Parandatud soo kultuurniidu
heinasaak ühes ädalaga on umbes 7500 kg/ha. Talus on
hobuseid 2, veiseid 14, neist lüpsilehmi 12 ja sigu 8.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus
kolme lüpsilehma võrra ning on märgata ka põlluviljade
saakide tõusu mineraalmaal vähemalt 20% võrra. Sookul-
tuuri tõttu on nüüd kõrvaldatud talul hädaoht sattuda
aineliselt raskustesse. Sookultuur tasub nelja aasta jooksul.

M.-kons. A. K r u u s v a l l.

63. P. T i i v e l i Tamme talu.

Talu üldsuurus on 52 ha, sellest on sood 35 ha. Sookul-
tuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud 20 ha
sood maaparanduslaenu abil, sellest on kultuur-rohumaa
all 10 ha. Sooparandus maksis 220 kr./ha. Parandamata
soolt polnud saaki. Kultuur-rohumaa heinasaak ühes

ädalaga on umbes 7370 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 13, neist lüpsilehmi 8, sigu 10 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 7 veise ja 5 sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 10—20% võrra. Sookultuuri tõttu talumajapidamine on aineliselt arenenud soodsamalt. Sookultuur tasub 3—10 aasta jooksul.

M.-kons. A. Kruusvall.

64. A. Kaseri Oti talu.

Talu üldsuurus on 102 ha, sellest on sood 50 ha. Sookultuuri alustati 1930. aastal. Seni on haritud maaparanduslaenu abil 7 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1,5 ha. Sooparandus on läinud maksma 300 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 150 kg/ha. Kulturniidu saak (ühes ädalaga) on umbes 5250 kg/ha. Talus on hobuseid 5—6, veiseid 15, neist lüpsilehmi 10, sigu 12 ja lambaid 12.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, nelja lüpsilehma, nelja sea ja kahe lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 18—20% võrra. Sooparanduse tõttu on paranenud talu aeline seisukord. Sooparandus tasub täielikult 3—5 aasta jooksul.

M.-kons. M. Jürisson.

65. Jüri Kaupmeesi Jaagu talu.

Talu üldsuurus on 70 ha, sellest on sood 30 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 10 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 4,5 ha. Soo uudisharimine maksab 200 kr./ha. Heinasaak parandamata soolt oli 800 kg/ha. Parandatud soo kultuurheina saak on ühes ädalaga umbes 7350 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 12, neist lüpsilehmi 8, sigu 6 ja lambaid 12.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe hobuse, nelja lehma, kahe sea ja nelja lamba võrra, samuti on tõusnud ka põlluviljade saagid mineraalmaal 25—30% võrra. Sookultuur on mõjunud edu-arendavalt talu majapidamisesse. Sookultuur tasub 2—3 aasta jooksul.

M.-kons. M. Jürisson.

IV. Läänemaa.

66. Künimäe talu.

Talu üldsuurus on 23 ha, sellest on sood 12 ha. Sookultuuri alustati 1926. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 9 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 6,5 ha. Sood uudisharimine on läinud maksma 100 kr./ha. Enne harimist sood ei kannud karjatamist ega kasvanud sääl väärtuslikku heina. Kultuur-rohumaa heinasaak soos on ühes ädalaga umbes 2880 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 3, neist lüpsilehmi 3, sigu 4 ja lambaid 7.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kahe lüpsilehma, nelja sea ja 7 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 100% võrra. Sookultuuriga on muudetud talu elujõuliseks. Soodharimine oli paratamata vajalik, kõik tööd on tehtud oma tööjõuga.

M.-kons. E. Priks.

67. A. Adler'i Otsa talu.

Talu üldsuurus on 28 ha, sellest on sood 19 ha. Sookultuuri alustati 1926. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil ja muudetud kultuur-rohumaaks 13 ha sood. Ühe ha sood kultiveerimine on läinud maksma 160 kr. Parandamata sood heinasaak oli 650 kg/ha. Parandatud sood kultuur-rohumaa heinasaak (ühes ädalaga) on nüüd umbes 6750 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 8, neist lüpsilehmi 5, sigu 3 ja lambaid 7—8.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade hulk talus 4 veise, ühe sea ja 4 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Talu ainealine seisukord on muutunud sookultuuri tõttu paremaks. Sookultuur tasub 1—2 aasta jooksul.

M.-kons. E. Priks.

68. P. Kuuse Ülejõe talu.

Talu üldsuurus on 23,5 ha, sellest on sood 22,8 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegusel ajal on haritud ilma maaparanduslaenu abita 9 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 5 ha. Sood uudisharimine maksis 180 kr./ha. Parandamata soolt heinasaak oli 900 kg/ha. Kulturniidu heinasaak on 4000 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 8, neist lüpsilehmi 5, sigu 2 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 4 veise ja 3 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 80% võrra. Talu on aineliselt paranenud üle 100%. Sookultuur tasub kolme aasta jooksul.

M.-kons. A. Masing.

69. J. Puuma Alu talu.

Talu üldsuurus on 24 ha, sellest on sood 22 ha. Sookultuuri alustati 1931. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 9,1 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2,5 ha. Kulu oli 180 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 400 kg/ha ja karjamaasööta 100—200 sü/ha (5 ha-lt pole üldse saadud saaki). Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on (ühes ädalaga) keskmiselt umbes 8750 kg/ha. Talus on hobuseid 1, veiseid 4, neist lüpsi-lehmi 3, sigu 3 ja lambaid 3.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe veise, kahe sea ja ühe lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 25% võrra. Talu majapidamises on olukord sookultuuri tõttu palju paranenud. Varem tuli heina juurde muretseda, nüüd saab läbi oma heinaga. Sookultuur tasub 2—3 aasta jooksul.

M.-kons. H. Luik.

70. O. Niiler'i Mauru talu.

Talu üldsuurus on 30 ha, sellest on sood 7 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita ja uuendatud kultuur-rohumaaks 6,7 ha. Ühe ha soo uudisharimine on läinud maksma 140—150 kr. Parandamata soo heinasaak oli 500 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on umbes 4200 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 8, neist lüpsi-lehmi 6, sigu 4 ja lambaid 5.

Pärast sooparandust on tõusnud veiste hulk talus kahe võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Sookultuuri tõttu on talu suuresti võitnud. Eriti viimastel aastatel oli võimalik loomasöödade saamine ainult parandatud soopindadelt. Sookultuur on üldiselt hästi tasuv.

M.-kons. H. Luik.

71. H. Ventser'i Tagatammiku talu.

Talu üldsuurus on 30 ha, sellest on sood 26 ha. Maja-
pidamise peasissetulek on piimakarja pidamisest. Soo-
kultuuri-töödega on alustatud juba 1908. aastal. Praegu
on haritud 22 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 15 ha.
Ühe ha soo uudisharimine on läinud maksma umbes 250 kr.
Enne kultiveerimist kasvasid soopinnal lõikheinad ja har-
vad kase- ja pajupõõsad. Parandamata soolt oli heinasaak
umbes 450—500 kg/ha. Nüüd on heinasaak kultuur-rohu-
maa pinnalt ühes ädalaga umbes 5250 kg/ha. Talus on
hobuseid 3, veiseid 14, neist lüpsilehmi 8, sigu 4 ja lam-
baid 8.

Pärast sooparandust on kasvanud loomade arv talus
2 hobuse, 11 veise, 3 sea ja 4 lamba võrra ning on märgata
ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Sooparan-
duse tõttu talu pole sattunud aineliselt raskustesse. Soo-
kultuuri tõttu on palju tõusnud talu läbikäigid ja varan-
dused.

M.-kons. R. Mäekom.

72. J. Walter'i Maali talu.

Talu üldsuurus on 46,3 ha, sellest on sood 10,5 ha. Soo-
kultuuri alustati 1930. aastal. Praegu on haritud ilma
maaparanduslaenu abita 8,5 ha sood, sellest on kultuur-
rohumaa all 6 ha. Parandamata soolt oli saak karjamaa-
sööta umbes 400 sü/ha. Parandatud kultuur-rohumaa heina-
saak on ühes ädalaga keskmiselt umbes 8350 kg/ha. Talus
on hobuseid 3, veiseid 11, neist lüpsilehmi 8, sigu 8 ja lam-
baid 6.

Pärst sooparandust on kasvanud loomade arv talus
ühe hobuse, 5 lüpsilehma, 6 sea ja 2 lamba võrra ning on
märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 25%
võrra. Talumajapidamine on nüüd paremal järjel soo-
paranduse tõttu. Hra J. Walter tähendab: „Minu
soo tasub sookultuuri-tööd minu maja-
pidamisele ära 3 aastaga.“

M.-kons. R. Mäekom.

73. A. Silde Nuudi talu.

Talu üldsuurus on 37 ha, sellest on sood 11 ha. Soo-
kultuuri alustati 1927. aastal. Praegu on haritud (maa-
paranduslaenu on tarvitatud ainult vähesel määral) 2 ha

sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1 ha. Sooparandus on läinud maksma 180 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 660 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on 5000 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 7, neist lüpsilehmi 4, sigu 8 ja lambaid 5.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe veise võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 30% võrra. Sookultuur on mõjunud soodsalt talule. Sooharija arvates saab kulud tasa kahe aastaga.

M.-kons. A. Masing.

74. K. Vaarik'u Jaagu talu.

Talu üldsuurus on 36,6 ha, sellest on sood 5,3 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita 2 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 0,5 ha. Soo uudisharimine on läinud maksma 180 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 650 kg/ha. Parandatud soo kultuurniidu heinasaak on keskmiselt 5000 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 9, neist lüpsilehmi 6, sigu 5 ja lambaid 18.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse ja kolme lüpsilehma võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 80% võrra. Sooparanduse tõttu talu on aineliselt tunduvalt paranenud. Sookultuur tasub kahe aasta jooksul.

M.-kons. A. Masing.

75. Jüri Porn'i Eistre-Jaani talu.

Talu üldsuurus on 47 ha, sellest on sood 12,4 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 12,9 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 5,8 ha. Soo uudisharimine maksis 250—260 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 1200 kg/ha ja karjasööta 400 sü/ha. Parandatud soo kultuurniidu saak on keskmiselt 4700 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 10, neist lüpsilehmi 7, sigu 7 ja lambaid 7.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kolme lehma, nelja sea ja seitsme lamba võrra ning on tõusnud põlluviljade saagid mineraalmaal 30—50% võrra. Talu aineoline olukord on tunduvalt paranenud peale sookultuuri teostamist. Sookultuur on kasulik ja tasub 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. H. Luik.

76. H. K a e v'u Vinni talu.

Talu üldsuurus on 48 ha, sellest on sood 24 ha. Sookultuuritöid alustati 1929. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 5,5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1 ha. Sood uudisharimine on maksnud 300 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 60 kg/ha ja karjamaasööta 150 sü/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on keskmiselt ühes ädalaga 5700 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 8, neist lüpsilehmi 6, sigu 6 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, viie lehma ja nelja sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal keskmiselt 40% võrra. Sookultuuri tõttu talu majapidamine on muutunud jõukamaks. Sookultuur on üldiselt tasuv.

M.-kons. A. Oll.

77. P. S u u r v ä r a v'a Matsi-Indre talu.

Talu üldsuurus on 32,5 ha, sellest on sood 15 ha. Sookultuuri alustati 1925. aastal. Praegu on haritud 6 ha ilma maaparanduslaenu abita, sellest on kultuur-rohumaa all 3 ha. Ühe ha uudisharimine on läinud maksma 250 krooni. Parandamata soolt oli heinasaak 600 kg/ha ning karjamaasööta 150 sü/ha. Kultuur-rohumaa keskmine heinasaak ühes ädalaga on umbes 5250 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 7, neist lüpsilehmi 6, sigu 10 ja lambaid 8.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 4 lüpsilehma ja 8 sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 30% võrra. Sookultuur on tõstnud talu jõukust ning on tasuv.

M.-kons. A. Oll.

78. J. A r u s o o Tõnise talu.

Talu üldsuurus on 60 ha, sellest on sood 25 ha. Sookultuuri alustati 1926. aastal. Seni on haritud ilma maaparanduslaenu abita 10 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 8 ha. Sookultuur maksis 200 kr./ha. Heinasaak parandamata soolt oli 660 kg/ha. Praegu on heinasaak kultuur-rohumaalt 3300 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 10, neist lüpsilehmi 7, sigu 5 ja lambaid 11.

Pärast sooparandust on kasvanud loomade arv talus kahe hobuse, viie lehma, kolme sea ja kuue lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraal-

maal umbes 50% võrra. Sookultuuri tõttu talu on muutunud jõukamaks 100% võrra. Sookultuur tasub 4 aasta jooksul.

M.-kons. A. Masing.

79. L. Piiriselg'i Lauri talu.

Talu üldsuurus on 80 ha, sellest on sood 40 ha. Sookultuuri alustati 1910. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1 ha. Parandamata soolt oli heinasaak 600 kg/ha ja karjamaasööta 150 sü/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on umbes 4500 kg/ha ühes ädalaga. Talus on hobuseid 3, veiseid 15, neist lüpsilehmi 10, sigu 10 ja lammaid 15.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, 7 veise ja 7 sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal kuni 50%. Sookultuuri tõttu talu pole sattunud raskustesse. Sookultuur võib tasuda ainult pikema aja jooksul.

M.-kons. A. Oll.

V. Saaremaa.

80. H. Otsavel'i Nurme talu.

Talu üldsuurus on 12 ha, sellest on sood 2 ha. Sookultuuriga tehti algust 1929. aastal. Seni on haritud ilma maaparanduslaenu abita ja muudetud kultuur-rohumaaks 2 ha sood. Sookultuur on läinud maksma 150 kr./ha. Parandamata soolt pole saaki saadud. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on 2000—3000 kg/ha (ädala kohta puuduvad andmed). Talus on hobuseid 1, lüpsilehmi 5 ja sigu 5.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kolme lüpsilehma ja nelja sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Sooparanduse tõttu talu pole sattunud aineliselt raskustesse. Sookultuur tasub 5 aasta jooksul.

M.-kons. A. Kaal.

81. I. Lätt'e Allika talu.

Talu üldsuurus on 17,5 ha, sellest on sood 5 ha. Sookultuuritõid alustati 1932. aastal. Seni on haritud ilma maaparanduslaenu abita 5 ha sood, sellest on kultuur-rohu-

maa all 2,5 ha. Soo uudisharimise kulu on 105 kr./ha. Parandamata soolt heinasaak oli ainult 140 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on umbes 3600 kg/ha (ühes ädalaga arvatud). Talus on hobuseid 2, veiseid 5, neist lüpsilehmi 4, sigu 3 ja lambaid 6.

Sookultuur pole jõudnud veel avaldada mõju põlluviljade saakidele, küll on kasvanud sõnniku hulk majapidamises. Sookultuuri tõttu majapidamise seisukord on muutunud paremaks. Sooparandus on tarvilik majapidamisele ja tasub arvatavasti 4 a. jooksul.

M.-kons. M. Joasaare.

82. J. Perro Laoniidu talu.

Talu üldsuurus on 28 ha, sellest on sood 11 ha. Sookultuuri alustati 1911. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 8 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 4 ha. Ühe ha soo uudisharimine maksis 80—100 krooni. Parandamata soolt saaki polnud. Parandatud soo kultuurniidu heinasaak on ühes ädalaga umbes 6375 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 6, neist lüpsilehmi 4, sigu 6 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 1 hobuse, 5 veise, 5 sea ja 1 lamba võrra. Sooharija ise on kõigiti rahul sookultuuriga ja arvab, et sooparandus tasub umbes 2 aasta jooksul. Hr. Perro on vana-maid ja eeskujulikuid sooharijaid Mustjala vallas. Rahvas nimetab teda „sookuningaks“.

M.-kons. O. Rätsepp.

83. A. Ojamäe Puparti talu.

Talu üldsuurus on 45 ha, sellest on sood 15 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 4 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1 ha. Soo uudisharimine on läinud maksma 120 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 400 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 12, neist lüpsilehmi 5, sigu 16 ja lambaid 11.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 4 veise, 12 sea ja 3 lamba võrra. Talu üldine majanduslik seisukord on märksa paranenud sookultuuri tõttu; läbi-ikäigud on suurenenud ning rahalised tulud on tõusnud

poole võrra. 4 ha haritud soomaad on andnud sama saagi, mis 8 ha vana põllumaad.

M.-kons. E. Maidra.

84. P. Tuulik'u Tamsla talu.

Talu üldsurus on 49 ha, sellest on sood 8 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 2 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 0,5 ha. Soo uudisharimise kulu on 200 kr./ha. Parandamata soolt heinasaak oli 500 kg/ha. Parandatud soo heinasaak on 7500 kg/ha ning kartulisaak kuni 25 000 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 6, neist lüpsilehmi 5, sigu 10 ja lambaid 10.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 1 lüpsilehma, 7 sea ja 2 lamba võrra. Sooharimine on mõjunud aineliselt soodsalt, on paranenud talu loomasööda olud, eriti kartulikasvatamise alal sigade jaoks. Sookultuur tasub 6—7 aasta jooksul.

M.-kons. E. Maidra.

85. P. Mesila Kipi talu.

Talu üldsuurus on 37 ha, sellest on sood 8 ha. Sookultuuri alustati 1920. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 1,5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1 ha. Sooparandus maksab 100 kr./ha. Parandamata soolt saaki polnud. Talus on hobuseid 3, veiseid 8, neist lüpsilehmi 4, sigu 9 ja lambaid 13.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kolme veise ja kuue sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 20% võrra. Sookultuur mõjub soodsalt talu ainelisele seisukorrale.

M.-kons. E. Maidra.

86. K. Mäesalu Marguse talu.

Talu üldsuurus on 38 ha, sellest on sood 10 ha. Sookultuuri alustati 1934. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 1,5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 0,5 ha. Sooparandus maksab umbes 70 kr./ha. Parandamata soolt saaki polnud. Talus on hobuseid 2, veiseid 5, neist lüpsilehmi 3, sigu 3 ja lambaid 8.

Sookultuur mõjub talule soodsalt ning tasub umbes 2—3 aasta jooksul.

M.-kons. E. Maidra.

87. J. Kesküla talu.

Talu üldsuurus on 31,5 ha, sellest on sood 10 ha. Sookultuuri alustati 1935. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 8 ha sood; sellest on kultuurrohumaal all 1 ha. Sood uudisharimine on läinud maksma 125 kr./ha. Parandamata soolt polnud saaki. Sookultuuri tõttu majapidamisel pole raskusi.

M.-kons. A. Kaal.

88. M. Vahteri Ulja talu.

Talu üldsuurus on 47,35 ha, sellest on sood 11 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 1,75 ha sood, sellest on kultuurrohumaal all 0,4 ha. Sookultuur maksab umbes 150 kr./ha. Sood oli täielikult vee all (polnud saaki). Parandatud sood heinasaak ühes ädalaga on umbes 9200 kg/ha. Talus on hobuseid 1, lüpsilehmi 4, sigu 2 ja lambaid 3.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe lüpsilehma ja kolme lamba võrra. Sookultuur mõjub soodsalt talule. Sookultuur teostatakse oma tööjõu abil. Hr. Vahter, kes on esimeseks sooharijaks omas külas, arvab, et sookultuur tasub 3 aasta jooksul. Teraviljade saagid soos on suuremad kui mineraalmaal.

M.-kons. A. Kaal.

89. Hindreku talu.

Talu üldsuurus on 37,81 ha, sellest on sood 16 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 4 ha sood, sellest on kultuurrohumaal all 2 ha. Sooparanduse töö on maksma läinud 70 kr./ha. Parandamata soopinnalt saaki polnud. Parandatud sood kultuurrohumaal heinasaak on ühes ädalaga umbes 7200 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 7, neist lüpsilehmi 4, sigu 4 ja lambaid 3.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe lüpsilehma ja kahe sea võrra. Sooparandus mõjub soodsalt talu majapidamisse. Sookultuur tasub 2—3 aasta jooksul.

M.-kons. A. Kaal.

90. M. Kuninga Sepa talu.

Talu üldsuurus on 36 ha, sellest on sood 14 ha. Sookultuuri alustati 1935. aastal. Praegu on haritud maaparan-

duslaenu abil 5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1,5 ha. Ühe ha uudisharimise kulu on 70 krooni. Parandamata soolt oli heinasaak 450 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 5, sigu 3.

Sooharimine tuli tingimata ette võtta, sest heinategu metsikult soopinnalt ei tasu (saak väike ja heina väärtus madal). Peremehe arvates sookultuur tasub 4 aasta jooksul.

M.-kons. M. Joasare.

91. J. Aru Tedre talu.

Talu üldsuurus on 40 ha, sellest on sood 13 ha. Sookultuuri alustati 1934. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 6 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1,5 ha. Soo uudisharimine on läinud maksma 175 kr./ha. Parandamata soolt heinasaak oli 320 kg/ha. Kultuurniidu (soos) heinasaak oli 1936. a. 6000 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 8, neist lüpsilehmi 4, sigu 4 ja lambaid 8.

Sooharija arvamisel sookultuur tasub 3—4 aasta jooksul. Haritav soo on tasane ja metsata heinsoo. Peremees kuulub esimeste sooharijate hulka ümbruskonnas.

M.-kons. M. Joasare.

92. F. Evert'i Vessu talu.

Talu üldsuurus on 37,64 ha, sellest on sood 12,84 ha. Sookultuuri alustati 1932. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 9 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 4 ha. Soo uudisharimise kulu on 70 kr./ha (ülestähendusi kulude kohta on olemas). Parandamata soolt oli heinasaak 1000 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak oli 1936. aastal 6500 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 9, neist lüpsilehmi 6, sigu 10 ja lambaid 18.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kolme veise, kaheksa sea ja kaheksa lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal, nisul ja kartulil 20%, odral ja kaeral 10% võrra, kuigi sõnnikut ei jõutud veel küllalt suurel määral anda mineraalmaale, sest sooparandus on kestnud võrdlemisi lühikest aega. Sooparanduse tõttu talul aineliselt raskusi pole. Sookultuur tasub 2—3 aasta jooksul.

M.-kons. A. Turu.

93. M. P e e k e r'i Vanaga talu.

Talu üldsuurus on 46 ha, sellest on sood 14 ha. Sookultuuri alustati 1935. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 9 ha, sellest on kultuur-rohumaa all 3,2 ha, 1 ha soo uudisharimine on läinud maksma 128 krooni. Parandamata soolt oli heinasaak 300 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa saak on (ühes ädalaga) 6300 kg/ha (1936. a.). Majapidamises on hobuseid 3, veiseid 7, neist lüpsilehmi 6, sigu 5 ja lambaid 7.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse ja kolme lüpsilehma võrra. Sookultuur tasub 4 aasta jooksul.

M.-kons. T. T u r u.

94. J. S o o ä ä r'e Nuudi talu.

Talu üldsuurus on 35 ha, sellest on sood 7 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita ja muudetud kultuur-rohumaaks 3 ha sood. Soo uudisharimine maksab umbes 300 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 160 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak arvatud ühes ädalaga on umbes 5200 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 8, neist lüpsilehmi 6, sigu 3 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kolme veise võrra. Sookultuuri tõttu on muutunud paremaks talu aineeline seisukord. Sookultuur tasub 3—4 aasta jooksul.

Hr. Jüri Sooäär tähendab: „Sooharimine on minul küll läinud väga kulukaks, see pärast, et soo oli kaetud tiheda kasemetsaga, mis nõudis suurt töövaeva, kuid sellegi peale vaatamata olen oma töötulemustega väga rahul.“

M.-kons. A. T u r u.

Nuudi talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1932/33. aastal 1277 kg piima ja 48,7 kg võirasva ning 1935/36. aastal 1372 kg piima ja 50,7 kg võirasva.

95. A. P a r t'i Koiga talu.

Talu üldsuurus on 50 ha, sellest on sood 10 ha. Sookultuuri alustati 1924. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa

all 3 ha. Ühe ha sooparanduse kulu on 270 krooni. Parandatud soo heinasaak on 1200 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 6, sellest lüpsilehmi 5, sigu 5 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe veise ja ühe sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 5% võrra. Ainelised raskused on olemas ja võivad püsida kuni kestab maaparanduslaenu tasumine.

M.-kons. O. Rätsep.

Märkus (autori poolt): 1200 kg/ha heinasaagi juures sookultuur ei saa olla tasuv. Koiga talus on arvatavasti tegemist vigadega sookultuuri-tööde teostamisel. Peremees tähendab, et: „saagid on tihtipeale äpardunud, eriti põua tõttu.“ See asjaolu näitab, et soo kuivendus osutub liiga intensiivseks ja esijoones oleks tarvis asuda vee-olude reguleerimisele.

96. E. Aab'i Türni talu.

Talu üldsuurus on 65 ha, sellest on sood 18 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud (ilma maaparanduslaenu abita) 2,5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1 ha. Sookultuuri kulu on 80 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 300 kg/ha. Parandatud soo heinasaak on 5000 kg/ha. Praegu on talus hobuseid 3, veiseid 7, neist lüpsilehmi 4, sigu 3 ja lambaid 5.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse ja ühe lüpsilehma võrra ning on juba märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Sookultuuri tõttu talu pole sattunud aineliselt raskustesse. Sookultuur võiks tasuda umbes 3 aasta pärast.

M.-kons. A. Kaal.

97. A. Piheli Peetri talu.

Talu üldsuurus on 97 ha, sellest on sood 11 ha. Sookultuuri alustati 1929. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 4 ha sood, sellest kultuur-rohumaa all 3 ha. Sookultuur maksis 310 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 300 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on ühes ädalaga umbes 4950 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 12, neist lüpsilehmi 10, sigu 6 ja lambaid 5.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv majapidamises ühe hobuse ja 11 veise võrra. Sookultuuri tõttu talu pole sattunud raskustesse.

M.-kons. A. K a a l.

Peetri talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1928/29. aastal 1462 kg piima ja 50,18 kg võirasva ning 1935/36. aastal 1594 kg piima ja 64,5 kg võirasva.

VI. Pärnumaa.

98. J. Noormaa Kultuuri talu.

Talu üldsuurus on 22,2, sellest on sood 22,2 ha. Sookultuuri alustati 1924. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 19 ha, sellest on kultuur-rohumaa all 11 ha. Ühe ha kuivendus, juurimine ja künd on läinud maksma 115 krooni. Parandamata soolt oli heinasaak 40 kg/ha ja karjamaasööta 8 sü/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasak, ädal ühes arvatud, on keskmiselt umbes 4505 kg/ha. Enne soo parandust talus polnud loomi. Pärast sooparandust on talus hobuseid 1, veiseid 3, neist lüpsilehmi 2 ja sigu 1. Osa heinast müüakse. Elamise olud on kõigiti paranenud ja on tasunud igal aastal teatav osa maaparanduslaenu. Sooparanduseks tehtud laen on 20 a. peale. Sookultuur tasub 4—5 aasta jooksul.

M.-kons. J. L a a s.

99. M. Niinemäe Männiku talu.

Talu üldsuurus on 30 ha, sellest on sood 17 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 3 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1,5 ha. Parandamata soolt polnud saaki. Sooparandus on läinud maksma 70 kr./ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa saak on 2700 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 7, neist lüpsilehmi 4, sigu 2 ja lambaid 5.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe veise ja kahe lamba võrra; samuti on tõusnud põlluviljade saagid mineraalmaal. Sookultuuri tõttu talu pole sattunud raskustesse. Sookultuur võimaldab majapidamist paremini korraldada ja tasub 5 aasta jooksul.

M.-kons. M. J a m s.

100. V. Laurits'a Laagitse talu.

Talu üldsuurus on 32,6 ha, sellest on sood 23,7 ha. Sookultuuri alustati juba 1895. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 6 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 3 ha. Sooparanduse kulu on umbes 180 kr./ha. Parandamata soolt saaki polnud. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on ühes ädalaga umbes 3600 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 8, neist lüpsilehmi 6 ja sigu 4.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse ja kahe veise võrra. Sookultuuri-töö arenemisel oli viljasaagi tõus mineraalmaal umbes 20%.

Sooharimise algusest (1895. a.) kuni 1902. aastani sookultuur oli rahuldava tasuvusega. 1902. aastal algas vee-pinna tõus piiriäärses Tõhela järves (kuni 1,3 meetri kõrguseni), sest ummistus järvest väljavoolav jõgi. Kuue aasta eest süvendati jõgi ja nüüd on võimalus jätkata tööd. Sooharija arvamisel tasub sookultuur 4—5 aasta jooksul.

M.-kons. A. Talvoja.

Laagitsa talu karja keskmine toodang (lehma kohta) oli 1924/25. a. 1749,4 kg piima ja 64,9 kg võirasva ning 1934/35. aastal 2412 kg piima ja 109,4 kg võirasva.

101. M. Adamtõu'gi Eostama talu.

Talu üldsuurus on 42 ha, sellest on sood 12 ha. Sookultuuri alustati 1930. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2 ha. Sooharimine maksis umbes 120 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 500 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak (ühes ädalaga) on umbes 6375 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 12, lüpsilehmi 9, sigu 4 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse ja viie lüpsilehma võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 30% võrra. Sookultuuri tõttu on suuresti tõusnud talu elujõud.

M.-kons. A. Talvoja.

102. J. Tõnisson'i Käära talu.

Talu üldsuurus on 33 ha, sellest on sood 16,6 ha. Sookultuuri alustati 1908. aastal. Praegu on haritud ilma

maaparanduslaenu abita 4 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 3,5 ha. Soo harimine on läinud maksma 150 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 250 kg/ha ja karjamaasööta 40 sü/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on (ühes ädalaga) umbes 5735 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 7, neist lüpsilehmi 6, sigu 4 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, ühe lüpsilehma, kahe sea ja kahe lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 25% võrra.

Sooparanduse tõttu on paranenud kogu majapidamine. Sookultuur tasub umbes 3 aasta jooksul.

M.-kons. J. L a a s.

103. J. S a a r'e Männi talu.

Talu üldsuurus on 41,9 ha, sellest on sood 41,0 ha. Sookultuuri alustati 1930 aastal. Praegu on haritud 6 ha sood ilma maaparanduslaenu abita, sellest on kultuur-rohumaa all 4 ha. Ühe ha harimine on läinud maksma 154 krooni. Parandamata soopinnalt polnud saaki. Kultuurheina keskmine saak on 3433 kg/ha (puuduvad andmed ädala kohta). Pärast sooparandust on talus hobuseid 2, veiseid 3, neist lüpsilehmi 3, sigu 2 ja lambaid 5. Rahalisi raskusi polnud sookultuuri tõttu. Sookultuur tasub 4 aasta jooksul.

Sooharimise ajal on ehitatud talu elumaja ja loomalaud ning muretsetud hädavajaline inventar.

M.-kons. A. L a a s.

104. J. E e n s o o Tõnise talu.

Talu üldsuurus on 40,43 ha, sellest sood 30 ha. Sookultuuri alustati 1929. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 4,5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1,5 ha. Ühe ha uudisharimine on läinud maksma 100—130 kr. Parandamata soolt oli heinasaak kuni 1000 kg/ha ja karjamaasööta 400 sü/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on (ühes ädalaga) umbes 5750 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 9, neist lüpsilehmi 5, sigu 10 ja lambaid 4.

Pärast sooparandust on tõusnud veiste arv talus kolme looma võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide

tõusu mineraalmaal. Sookultuuri tõttu pole talul raskusi. Sookultuur tasub 4—6 aasta jooksul.

M.-kons. A. L a a s.

105. J. Mathiesen'i Krahvi talu.

Talu üldsuurus on 49,17 ha, sellest sood 25 ha. Sookultuuri alustati 1912. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 48 ha sood, sellest kultuur-rohumaa all 10 ha. Sookultuur on läinud maksma 140 kr./ha. Sood oli läbipääsmata maa, mis seisis vee all ja kust polnud saaki. Kultuurheina saak on nüüd keskmiselt 3220 kg/ha (puuduvad andmed ädalasaagi kohta). Talus on hobuseid 3, veiseid 16, neist lüpsilehmi 10, sigu 7 ja lambaid 2.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, 11 veise ja 5 sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 35% võrra. Sookultuuri tõttu on muutunud talu aeline seisukord palju paremaks.

Juurvilja-saagid on olnud soos: 1934. aastal 95 000 kg/ha, 1935. a. 50 000 kg/ha ja 1936. a. 89 600 kg/ha. Sookultuur tasub 3 aasta jooksul.

M.-kons. J. L a a s.

106. J. Männik'u Rühke talu.

Talu üldsuurus on 53 ha, sellest sood 15 ha. Sookultuuri alustati 1909. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita 3 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1 ha. Parandamata soolt oli saak 600 kg/ha heina.

Pärast sooparandust on suurenenud läbikäik ja talu pole sattunud raskustesse. Sookultuur on hästi tasuv.

M.-kons. J. M ä n n i k.

107. H. Kõiva Timomatti talu.

Talu üldsuurus on 77,7 ha, sellest on sood 20 ha. Sookultuuri alustati 1924. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 3 ha. Sooparandus maksis 180 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 1000 kg/ha. Parandatud kultuurniidu heinasaak on ühes ädalaga keskmiselt 4200 kg/ha.

Talu pole sattunud raskustesse sooparanduse tõttu. Sookultuur tasub 10 aasta jooksul.

M.-kons. J. M ä n n i k.

108. Chr. Arro Palu talu.

Talu üldsuurus on 63 ha, sellest on sood 20 ha. Sookultuuri alustati 1900. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 15 ha sood, sellest on 10 ha kultuur-rohumaa all. Ühe ha soo parandamine on läinud maksma 250 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 400 kg/ha. Kultuurheina saak (ädal sisse arvatud) oli viimastel aastatel keskmiselt umbes 3000 kg/ha. Talus on hobuseid 5, veiseid 20, neist lüpsilehmi 15, sigu 20 ja lambaid 10.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe hobuse, 8 veise ja 10 sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide suurt tõusu mineraalmaal. Ainult sookultuuri tagajärjel on võimalik saavutada rahuldavat viljasaaki kergetelt liivamaadelt. Sookultuuri tõttu on olud muutunud kergemateks majapidamises. Sookultuur võib tasuda 1—5 aasta jooksul.

M.-kons. J. Männik.

109. H. Ruukel'i Vasu talu.

Talu üldsuurus on 52 ha, sellest on sood 17 ha. Sookultuuri alustati 1930. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita 7 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 4,5 ha. Sooparandus on läinud maksma 200 kr./ha. Kultuurniidu saak on (soos) 7000 kg/ha heina. Talus on hobuseid 3, veiseid 13, neist lüpsilehmi 10, sigu 15 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud lüpsilehmade hulk talus 3 võrra ning on märgata talupidamise paranemist. Sooharija hr. Ruukel ütleb: „Kuna olen teostanud tööd hariliku talupere jõul, selleks tööjõu kasutamist ümber korraldades, siis pole kulud sooharimisega nagu kuigi tuntavadki ja soo on tasunud selle vaeva juba peaaegu esimese lõikusega. Kasu sellest tööst kujuneb aga kindlasti määravaks teguriks talu arendamisel ja ilma soota ei oskaks vist küll kunagi ammutada talule püsivat elujõudu viletsailt liivapõldudel.“

M.-kons. J. Martinson.

110. A. Lehtmaa Murru talu.

Talu üldsuurus on 81,16 ha, sellest on sood 20 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud maa-pranduslaenu abil 5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1,7 ha. Ühe ha soo parandusekulu oli 210 krooni. Parandamata soolt oli heinasaak 1500 kg/ha ja karjamaasööta 450 sü/ha. Kultuurheinasaak on 4000 kg/ha (puuduvad andmed ädalasaagi suuruse kohta). Talus on hobuseid 4, veiseid 18, neist lüpsilehmi 15 ja sigu 16.

Pärast sooparandust on tõusnud veiste hulk talus 3 võrra. Kuigi alles on võimalik olnud paar aastat kasutada sooparandusest saadud kuluturheina, on tunduvalt suurenenud sissetulekud karjast. Sookarija ütleb: „Soo olemasolu on õnnistuseks minu talule, sest selle kaudu avaneb mul võimalus suurendada karja arvu ja toodangut. Tehtud kulutused, nagu näitavad saagid, laekuvad tagasi paari aasta jooksul.

M.-kons. J. Martinson.

111. H. Saarts'i Saarde talu.

Talu üldsuurus on 70 ha, sellest on sood 44 ha. Sookultuuri alustati 1925. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 6 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2 ha. Sooparandus on läinud maksma 90—100 kg/ha. Parandamata soolt polnud saaki. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on umbes 6975 kg/ha. Talus on hobuseid 2—3, veiseid 12—15, neist lüpsilehmi 10—11, sigu 10—11 ja lambaid 4.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 6 veise, 8 sea ja 4 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Talu pole sattunud raskustesse sooparanduse tõttu. Sookultuuri teostamine on kasulik, sest ta võimaldab paremini korraldada talu majapidamist. Sookultuur tasub 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. M. Jams.

112. J. Lenk'i Ralli talu.

Talu üldsuurus on 80 ha, sellest on sood 23 ha. Sookultuuri alustati 1920. aastal. Praegu on haritud ilma maa-pranduslaenu abita 6 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa

all 3 ha. Sooparandus on läinud maksma 90—100 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 800 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on umbes 5775 kg/h. Talus on hobuseid 4, veiseid 11, neist lüpsilehmi 8, sigu 6—7, lambaid 5.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 2 hobuse, 6 veise ja kolme sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Sooparanduse tõttu talu pole sattunud aineliselt raskustesse. Üldse majapidamise seisukohalt sookultuur on täitsa tarvilik, sest võimaldab paremini korraldada talu majapidamist. Sookultuur tasub umbes 3—5 aasta jooksul.

M.-kons. M. J a m s.

113. H. S a k s'i Reisi talu.

Talu üldsuurus on 55 ha, sellest on sood 22 ha. Sookultuuri alustati 1929. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 8,5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 5 ha. Ühe ha soo uudisharimine on läinud maksma 200 krooni. Parandamata soolt polnud saaki. Kultuurheina saak on keskmiselt 2400 kg/ha (puuduvad andmed ädalasaagi kohta). Talus on hobuseid 4, veiseid 14—15, neist lüpsilehmi 10, sigu 10 ja lambaid 8—10.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 1 hobuse, 3 lüpsilehma ja 7 sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Sookultuur tasub 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. A. T a l v o j a.

Reisi talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1928/29. aastal 1748 kg piima ja 60,34 kg võirasva ning 1935/36. aastal 2480 kg piima ja 85,0 kg võirasva.

114. N o o p'i Lauri talu.

Talu üldsuurus on 97 ha, sellest on sood 17 ha. Sookultuuri alustati 1914. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 10 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 8 ha. Ühe ha soo parandamine maksis 650 krooni. Parandamata soolt polnud saaki. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on umbes 7380 kg/ha. Talus on hobuseid 6, veiseid 16, neist lüpsilehmi 12, sigu 20 ja lambaid 20.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe hobuse, 4 lüpsilehma, 14 sea ja 15 lamba võrra ning

on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal kuni 50%. Talu pole sattunud aineliselt raskustesse sooparanduse tõttu. Sookultuur tasub umbes 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. J. Männik.

115. A. Kõiva Tauli talu.

Talu üldsuurus on 59 ha, sellest on sood 25 ha. Sookultuuri alustati 1927. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 10 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2,5 ha. Sooparandus maksis umbes 250 kr./ha. Parandatud soolt oli heinasaak 600 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on umbes 6000 kg/ha. Talus on hobuseid 5, veiseid 17, neist lüpsilehmi 14, sigu 8 ja lambaid 10.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 2 hobuse, 6 lüpsilehma, ühe sea ja 2 lamba võrra ning on ka märgata põlluviljade saakide tõusu (sõnniku hulk on läinud poole suuremaks) mineraalmaal. Aineline olukord majapidamises on sookultuuri tõttu muutunud lahedamaks. Sookultuur tasub umbes 3—5 aasta jooksul.

M.-kons. J. Männik.

116. H. Meltsas'e Tõlla talu.

Talu üldsuurus on 134 ha, sellest on sood 34 ha. Sookultuuri alustati 1880. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 24 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 18 ha. Parandamata soolt oli heinasaak 310 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on umbes 6450 kg/ha.

Pärast sooparandust on tõusnud põlluviljade saagid umbes 10% võrra ning võirasva toodang tõusis keskmiselt lehma kohta 20—40%. Sookultuuri tasuvus oli hea. Suur tasuvus on ka metsakultuuridel. 55 aasta jooksul on kasvanud uhke mets. Soo heina- ja karjamaade harimine toimus peamiselt 1917.—1925. aastal. Siis olid heina hinnad kõrged ja sookultuur tasus 3—5 aasta jooksul. Praegu on tasuvus vähem. 10 ha kõrgsood jääb üles harimata, sest siin sookultuur pole enam tasuv ja sood on tarvis aluspõhuks.

M.-kons. J. Männik.

VII. Viljandimaa.

117. J. Keerd'i Kooli talu.

Talu üldsuurus on 15,5 ha, sellest on sood 8 ha. Sookultuuri alustati 1934. aastal. Praegu on haritud 2 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1 ha. Sooparanduse kulu oli umbes 71 kr./ha. Parandamata soo heinasaak oli 800 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on ühes ädalaga umbes 6000 kg/ha. Talus on hobuseid 1, lüpsilehmi 4, sigu 1.

Pärast sooparandust on tõusnud lüpsilehmade arv talus ühe võrra. Sookultuur mõjub aineliselt soodsalt majapidamisse. Sookultuur tasub 4—5 a. jooksul.

M.-kons. E. Jaansoo.

Kooli talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1934/35. a. 3052 kg piima ja 112,9 kg võirasva ning 1935/36. aastal 3243 kg piima ja 121,8 kg võirasva.

118. K. Hansen'i Lahkmäe talu.

Talu üldsuurus on 24 ha, sellest on sood 11,5 ha. Sookultuuri alustati 1932. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 4 ha sood. Harimise kulu oli 250—300 kr./ha. Parandamata soolt oli karjamaasööda saak 700 sü/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 9, neist lüpsilehmi 7, sigu 15 ja lambaid 5.

Pärast sooparandust on talus veiseid rohkem ühe lüpsilehma võrra. Hr. K. Hansen tähendab: „Uudismaa harimine on paratamatus, kuna majapidamisel puudub korralik karjamaa.“

M.-kons. J. Rist.

Lahkmäe talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1931/32. aastal 2603 kg piima ja 92,2 kg võirasva ning 1935/36. aastal 3264 kg piima ja 110,2 kg võirasva.

119. A. Stamm'i Türgi talu.

Talu üldsuurus on 27 ha, sellest on sood 15 ha. Sookultuuri alustati 1920. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 8 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 3 ha. Sookultuur läks maksma 232 kr./ha. Parandamata soolt saaki polnud. Parandatud soo kultuur-rohumaa

heinasaak ühes ädalaga on umbes 6000 kg/ha. Talus on hobuseid 2—3, veiseid 10, neist lüpsilehmi 6, sigu 20 ja lambaid 2.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, 7 veise ja 18 sea võrra (lambaid on vähem kui enne) ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineeraalmaal 30% võrra. Sookultuur tasub 5 aasta jooksul.

M.-kons. J. Lepajõe.

120. J. Hion'i Karu talu.

Talu üldsuurus on 44 ha, sellest on sood 16 ha. Sookultuuri alustati 1927. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil ja muudetud kultuur-rohumaaks 8,5 ha sood. Uudisharimise kulu oli 150 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 600 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaal heinasaak ühes ädalaga on umbes 5100 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 17, neist lüpsilehmi 12, sigu 10 ja lambaid 5.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, 5 veise ja 7 sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineeraalmaal 40% võrra. Sooparandus on aineliselt hästi parananud talu seisukorda. Sookultuur tasub kolme aasta jooksul.

M.-kons. P. Lossman.

Karu talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1926/27. aastal 2126 kg piima ja 74,9 kg võirasva ning 1935/36. aastal 2442 kg piima ja 91,7 kg võirasva.

121. T. Palm'i Kerge talu.

Talu üldsuurus on 48 ha, sellest on sood 15 ha. Sookultuuri alustati 1908. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita 13 ha sood, sellest on kultuur-rohumaal all 9 ha. Sooharimine on läinud maksma 160 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 575 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaal heinasaak on 4700 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 20, neist lüpsilehmi 14 ja sigu 30.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 7 veise ja 7 sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineeraalmaal. Talu on aineliselt paranenud sookultuuri tõttu. Arvestades saakide suurusi ja turulolusid tasub sookultuur keskmiselt (25. a. keskmine) 3 aasta jooksul. Põlluviljad on kordu-

valt saanud kannatada kas liigniiskuse või põua käes, seevastu soos polnud ikaldust 28 aasta jooksul ning alati olid tulud kuludest suuremad.

M.-kons. J. T a r e m.

Kerge talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1925/26. aastal 2389 kg piima ja 81,4 kg võirasva ning 1935/36. aastal 2614 kg piima ja 93,5 kg võirasva.

122. J. V a i n'u Jaaguansu talu.

Talu üldsuurus on 36 ha, sellest on sood 13 ha. Sookultuuri alustati 1925. aastal. Praegu on haritud (ainult osalt maaparanduslaenu abiga) ja muudetud kultuur-rohumaaks 13 ha sood. Soo uudisharimine on läinud maksma 130 kr./ha. Parandamata soolt polnud saaki. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on keskmiselt (saagi kõikumised on väikesed) umbes 6000 kg/ha. Talus on hobuseid 5, veiseid 13, neist lüpsilehmi 8 ja sigu 16.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 3 hobuse, 5 veise ja 12 sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 30% võrra. Talu majapidamine on kosunud sooparanduse läbi. Ka looduslikud hädad ei saa niipalju vapustada talu, kui on olemas haritud sood. Parandatud soo oli talu aitajaks eriti kahel viimasel aastal, mis olid ebasoodsad põlluviljadele. Sookultuur tasub 4—5 aasta jooksul.

M.-kons. J. L e p a j õ e.

Jaaguansu talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1924/25. aastal 2928 kg piima ja 112,0 kg võirasva ning 1935/36. aastal 3614 kg piima ja 142,1 kg võirasva.

123. T. K i n d'i Paasioja talu.

Talu üldsuurus on 46,49 ha, sellest on sood 33,72 ha. Sookultuuri alustati 1932. aastal. Praegu on haritud 20,22 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 10,22 ha. Soode uudisharimiseks on tarvitatud maaparanduslaenu. Ühe ha soo harimine on läinud maksma 240 krooni. Parandamata soolt oli heinasaaki 500—600 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on ühes ädalaga umbes 5300 kg/ha. Talus on hobuseid 3 ja veiseid 14. Soos kasvatatud kultuurtaimede 1 kg tootmiskulu on järgmine: oder 11,7 senti; hein 2,3—2,5 s.; rukis 9,10—10,35 s.; segavili 10,0—14,2 senti.

Sellise maaparanduse, eriti soomaade harimise puhul, kus mineraalpõllu osa on suhteliselt väike (võrreldes haritud soopinnaga) osutub kallis sookultuur riskantseks, eriti siis, kui puudub toodanguvõimeline kari.

M.-kons. J. Rist.

124. Eesti Aleksandri Põllutöökeskkooli talu.

Talu üldsuurus on 522 ha, sellest on sood 118 ha. Sookultuuri alustati 1924. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 36 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 26 ha. 1 ha soo harimine on läinud maksma 129,64—232,80 krooni. Parandatud soolt heinasaak oli 4300—5300 kg/ha ning peale selle ädal on annud 550—1150 sü/ha. Talus on hobuseid 34, veiseid 160, neist lüpsilehmi 120 ja sigu 30.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 4 hobuse, 44 veise (50 lüpsilehma) ja 30 sea võrra.

Kooli juhataja hr. agr. V. Männik tähendab: „Talu pole sattunud raskustesse sookultuuri tõttu; küll on aga vähenenud ostu-jõusööda hulk veistekarjale ja selle kaudu ka piimatootmise kulud. Sookultuur on tasuv, aga seda tingimusel, kui harimisele võetud sood valmistatakse ette ja ka kasutatakse ratsionaalselt, mis sookultuuris tähendab kasutamise kõrgeimat intensiteedi astet, mis eeldab vajaliku käitiskapitali olemasolu, toodanguvõimelist karja ja viimase korralikku pidamise olukorda.“

M.-kons. J. Rist.

Kooli talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1923/24. aastal 1744 kg piima ja 60,6 kg võirasva ning 1935/36. aastal 3485 kg piima ja 125,8 kg võirasva.

125. J. Ihloffi Tamme talu.

Talu üldsuurus on 82 ha, sellest on sood 20 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 6 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2 ha. Sookultuur maksis 170 kr./ha. Parandamata

soolt oli heinasaak 300 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on umbes 5100 kg/ha.

Talus on hobuseid 7—8, veiseid 20, neist lüpsilehmi 16, sigu 8 ja lambaid 8. Talu pole sookultuuri tõttu raskustesse sattunud.

M.-kons. J. Rist.

126. J. Köbler'i Kebja talu.

Talu üldsuurus on 65 ha, sellest on sood 30 ha. Sookultuuri alustati 1921. aastal. Praegu on haritud 13 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 8 ha. Soo uudisharimine on läinud maksma 150 kr./ha. Parandamata soolt polnud saaki. Kultuurheina saak on keskmiselt üle 3000 kg/ha (ädala kohta puuduvad andmed). Talus on hobuseid 2, veiseid 17, neist lüpsilehmi 10, sigu 12 ja lambaid 5.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 8 veise, 7 sea ja ühe lamba võrra. Sookultuur on talu edasi viinud. Sookultuur tasub 4 a. jooksul.

M.-kons. J. Rist.

127. H. Vaga Ireaua talu.

Talu üldsuurus on 65 ha, sellest on sood 29 ha. Sookultuuri alustati 1926. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita) 9 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 5 ha. Sooharimine on läinud maksma 200 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 300—400 kg/ha. Kultuurheina saak on umbes 3500 kg/ha (puuduvad andmed ädala kohta). Talus on hobuseid 4, veiseid 13, neist lüpsilehmi 7, sigu 11 ja lambaid 3.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe hobuse ja ühe veise võrra. Talu pole sookultuuri tõttu raskustesse sattunud. Sookultuur on tasuv.

M.-kons. J. Rist.

128. A. Sepp'a Pargi talu.

Talu üldsuurus on 95 ha, sellest on sood 23 ha. Sookultuuri alustati 1926. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil ja muudetud kultuur-rohumaaks 2 ha sood, mis läks maksma umbes 120 kr./ha. Parandamata soolt heinasaak oli umbes 1000 kg/ha. Kultuurheina saak

on nüüd umbes 3200 kg/ha (ädala kohta andmed puuduvad). Sookultuur tasub umbes 10 a. jooksul.

M.-kons. J. Arusalu.

129. J. Arusalu Linsi talu.

Talu üldsuurus on 62 ha, sellest on sood 8,5 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita ja muudetud kultuur-rohumaaks 2,4 ha sood. 1 ha soo uudisharimine on läinud maksma 110 krooni (on arvepidamine). Parandamata soolt oli saak karjamaasööta 405 sü/ha (karjamaa-kontrolli andmetel). Parandatud kultuur-rohumaas saak 1936. aastal on (karjamaa-kontrolli andmetel) 1790 sü/ha. Loomade arv majapidamises pole muutunud, tõusnud on piimatoodang.

1936. a. põuase suvega kannatas karjakopliite toodang tunduvalt, ainult sookopliite saak oli parem. Sookultuur tasub 10 aasta jooksul.

Linsi talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1932./33. aastal 2428 kg piima ja 90,1 kg võirasva ning 1935./36. aastal 3386 kg piima ja 127,4 kg võirasva.

M.-kons. J. Arusalu.

130. T. Pedak'i Pussi talu.

Talu üldsuurus on 52 ha, sellest sood 16 ha. Sookultuuri alustati 1905. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita) 8 ha sood, sellest on kultuur-rohumaas all 2¹/₂ ha. Sookultuur maksis 186 kr./ha. Parandatud soo kultuurheina saak on ühes ädalaga umbes 5700 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 15, neist lüpsilehmi 11, sigu 12 ja lambaid 4.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade hulk talus 3 lüpsilehma ja 8 sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 20% võrra. Talu pole sookultuuri tõttu raskustesse sattunud.

M.-kons. J. Tarem.

131. A. Vare Enno talu.

Talu üldsuurus on 54,8 ha, sellest on sood 39 ha. Sookultuuri alustati 1924. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 12 ha sood, sellest on kultuur-rohumaas all 7,5 ha. Sookultuur on läinud maksma 240 kr./ha.

Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak (ühes ädalaga) on umbes 3750 kg/ha. Talus on hobuseid 2—3, veiseid 14, neist lüpsilehmi 11, sigu 20—25 ja lambaid 3.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, 6 lüpsilehma ja 19 sea võrra (lambaid on vähem) ning samuti on tõusnud põlluviljade saak mineraalmaal 100% võrra. Sookultuuri tõttu on nüüd talu pääsenud rahalistest kitsikustest ja võib elada aineliselt raskusteta. Sookultuur tasub 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. J. T a r e m.

132. K. W u l f f i Rohuaia ja Põdra talu.

Talu üldsuurus on 163 ha, sellest on sood 50 ha. Sookultuuri alustati 1930. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 12 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 6 ha. Seni on kulunud päeva- ja kassaraamatu alusel soo harimiseks 40—50 kr./ha, edaspidi läheeb rohkem. Parandamata soolt oli heinasaak 750 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak (ühes ädalaga) on umbes 3000 kg/ha. Talus on hobuseid 7, veiseid 30, neist lüpsilehmi 25 ja sigu 25.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, 2 lüpsilehma ja 5 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Sookultuuri arvab, et sookultuur on kasulik ning tasub 5—7 aasta jooksul.

M.-kons. E. J a a n s o o.

133. J. R ä m m a Soo-otsa nr. 85 talu.

Talu üldsuurus on 61 ha, millest sood 22 ha (sellest kõrgsood 11 ha). Sookultuuri alustati 1929. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita ja muudetud kultuur-rohumaaks 9 ha sood, mis maksis 280 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 250 kg/ha ja karjamaasööta 150 sü/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on ühes ädalaga keskmiselt umbes 8550 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 23, neist lüpsilehmi 15, sigu 17 ja lambaid.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, 10 veise ja 11 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu 20% võrra. Talu jõukus on

tõusnud sooparanduse tõttu. Sookultuur tasub 6 aasta jooksul.

M.-kons. E. Jaansoo.

Soo-otsa talu keskmine toodang lehma kohta oli 1928/29. aastal 3189 kg piima ja 119,0 kg võirasva ning 1935/36. aastal 3725 kg piima ja 140,5 kg võirasva.

134. A. Neps'i Rähmusare talu.

Talu üldsuurus on 69,5 ha, sellest on sood 20 ha. Sookultuuri alustati 1934. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita ja muudetud kultuur-rohumaaks 10 ha sood, mis läks maksma (arvepidamise alusel) 183,58 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 160 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaal heinasaak ühes ädalaga on umbes 4700 kg/ha. Talus on hobuseid 7, veiseid 23, neist lüpsilehmi 20, sigu 16 ja lambaid 8.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 3 hobuse ja kolme veise võrra. Sookultuuri tõttu on paranenud talu aineeline seisukord. Kui 1936. aastal oli mineraalmaal ikaldusaasta ja poleks olnud kultuur-rohumaad soos, siis oleks tulnud hävitada kari. Hr. A. Neps arvab: „Kui arvestada heinategemisel nüüd tarvitatud vähemat tööjõudu, heina paremat väärtust ja ädala söötmist karjale, siis sookultuur tasub 5–6 aasta jooksul.“

M.-kons. E. Jaansoo.

Rähmusare talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1933/34. aastal 1244 kg piima ja 46,3 kg võirasva ning 1935/36. aastal 1678 kg piima ja 63,4 kg võirasva.

135. M. Rõuk'i Vakina-Tõmmilga talu.

Talu üldsuurus on 82 ha, sellest on sood 37,5 ha. Sookultuuri alustati 1927. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 6,5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaal all 5,0 ha. Soo uudisharimine on läinud maksma 230 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 430 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaal heinasaak on keskmiselt (ühes ädalaga) umbes 6000 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 22, neist lüpsilehmi 15, sigu 6 ja lambaid 4.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 2 hobuse, 11 veise, 4 sea ja 2 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 20% võrra.

On hea, kui talul on kultuursood, siis ei mõju nii halvasti looduslikud kahjud majapidamisele, nagu põud ja liigvesi. Talu seisukord on sookultuuri tõttu aineliselt paranenud. Sookultuur tasub 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. J. Lepajõe.

136. O. Kobin'i Parduse talu.

Talu üldsuurus on 88 ha, sellest on sood 50 ha. Sookultuuri alustati 1922. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 14 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 7 ha. Sooparandus on läinud maksma 180 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 400 kg/ha. Kultuur-rohumaa heinasaak on umbes 3750 kg/ha (puuduvad andmed ädalasaagi suuruse kohta). Talus on hobuseid 4, veiseid 35, neist lüpsilehmi 25, sigu 20 ja lambaid 7.

Pärast sooparandust on tõusnud veiste arv talus 20 võrra ja sigade arv 14 võrra. Majapidamine on paranenud sookultuuri tõttu. Sookultuur on tasuv.

M.-kons. J. Rist.

Parduse talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1923/24. aastal 1666 kg piima ja 58,8 kg võirasva ning 1935/36. aastal 2312 kg piima ja 89,9 kg võirasva.

137. M. Feldman'i Raudsepa talu.

Talu üldsuurus on 55 ha, sellest on sood 20 ha. Sookultuuri alustati 1926. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 9 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 7 ha. Sookultuur maksis 170 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 350 kg/ha. Kultuurheina saak on keskmiselt umbes 3500 kg/ha (puuduvad andmed ädala kohta). Talus on hobuseid 3, veiseid 20, neist lüpsilehmi 15, sigu 20 ja lambaid 5.

Pärast sooparandust on tõusnud veiste arv talus 7 võrra ja sigade arv 15 võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Sookultuur on soodsalt mõjunud talu majapidamisele.

M.-kons. J. Rist.

138. A. Sild'i Reinu talu.

Talu üldsuurus on 79 ha, sellest on sood 26 ha. Sookultuuri alustati 1912. aastal. Praegu on haritud ilma

maaparanduslaenu abita 11 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 10 ha. Sood parandamine maksis 135 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 430 kg/ha. Parandatud soo kultuurniidu heinasaak on kuni 6400 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 21, neist lüpsilehmi 15, sigu 30 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 7 veise, 20 sea ja 6 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal keskmiselt 30% võrra. Talu majapidamine on põhjalikult kosunud ja edenenud sookultuuri tõttu; on arenenud karja- ja seakasvatus ning talul pole sentigi võlga. Sookultuur tasub kahe aasta jooksul.

M.-kons. J. Lepajõe.

139. A. Kokemilk'i Sopi talu.

Sookultuuri alustati 1934. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil $4\frac{1}{2}$ ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2 ha. Sookultuur maksis 200 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 500 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 10, neist lüpsilehmi 6, sigu 7 ja lambaid 12.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, ühe sea ja 9 lamba võrra. Sookultuur tasub 10—12 a. jooksul.

M.-kons. E. Jaansoo.

140. E. Alles'e Kerdi-kooli talu.

Sookultuuri alustati 1922. aastal. Praegu on haritud 16 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 14 ha. Parandamata soolt oli heinasaak 750 kg/ha ja karjamaasööt 300 sü/ha. Keskmise kultuurheina saak parandatud soolt on nüüd 3000 kg/ha. Talus on hobuseid 5, veiseid 18, neist lüpsilehmi 14, sigu 10 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 2 hobuse, 6 lüpsilehma, 7 sea ja 4 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 30% võrra. Talu majapidamine on edenenud just sookultuuri alusel. Sookultuur tasub 3 aasta jooksul.

M.-kons. E. Jaansoo.

VIII. TARTUMAA.

141. J. Ehasaar'e Kalevi talu.

Talu üldsuurus on 4,21 ha, sellest sood 1,54 ha. Sookultuuri alustati 1930. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 1,54 ha sood, millest on kultuur-rohumaa all 1 ha. Sood kuivendamiseks on kulutatud 341 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 1200 kg/ha. Parandatud sood kultuur-rohumaa saak on ühes ädalaga umbes 9000 kg/ha. Talus on lüpsilehmi 3, sigu 3 ja lambaid 3.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 2 lüpsilehma, 1 sea ja 3 lamba võrra, sõnniku hulk on kasvanud kolmekordseks ning on tõusnud rukki- ja põlluheinasaagid mineraalmaal. Majapidamise aineolukord on muutunud sooparanduse tõttu lahedamaks. Hr. J. Ehasaar tähendab: „Ei mõistaks elada ilma sookultuurita. Minul tasus sookultuur kolme aastaga. Kõik tööd olen teinud ise teiste tööde vahel.“

M.-kons. V. Roos.

142. J. Juriado Kikaste talu.

Talu üldsuurus on 18,24 ha, millest sood on 5 ha. Sookultuuri alustati 1931. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 5,0 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 4,5 ha. Sookultuur maksis 200 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 500 kg/ha. Kultuur-rohumaa heinasaak on keskmiselt 3000 kg/ha (puuduvad andmed ädala kohta). Talus on hobuseid 2, veiseid 9, neist lüpsilehmi 7, sigu 9 ja lambaid 10.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe lüpsilehma ja kahe sea võrra. Talu seisukord on tunduvalt paranenud sookultuuri tõttu; heinasaak on suurenenud ning töökulu on vähenenud. Sookultuur on hästi tasuv.

M.-kons. K. Väljaots.

143. J. Pragi Otti talu.

Talu üldsuurus on 22 ha, sellest sood 13. Sookultuuri alustati 1924. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 6 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2 ha. Sooparanduse kuluks oli 100 kr./ha. Soopinnalt polnud saaki

enne harimist. Parandatud soo kultuur-rohumaa heina-
saak on keskmiselt ainult 600 kg/ha (ädala kohta puudu-
vad andmed). Saagi suurus näitab, et sookultuur
pole teostatud korralikult ja seepärast
ei saa ka olla tasuv (autori märkus). Talus on
hobuseid 2, veiseid 7, neist lüpsilehmi 6, sigu 6 ja lam-
baid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus
ühe hobuse, 4 lüpsilehma, 4 sea ja kahe lamba võrra ning
on märgata ka põlluviljade saakide tõusu 65% võrra. Talu
on väga koormatud võlgadega, millest suurem osa on talu
ostulaen, ehituslaen ja väiksem osa langeb maaparandus-
laenule. Seepärast arvab sooharija, et sookultuur ei tasu.

M.-kons. H. Põdersoo.

144. E. Reial'i Semeli talu.

Talu üldsuurus on 28,2 ha, sellest sood 7,5 ha. Soo-
kultuuri alustati 1928. aastal. Nüüd on haritud ilma maa-
paranduslaenu abita ja muudetud kultuur-rohumaaks 5,1 ha
sood, mis maksis 169 kr./ha. Parandamata soolt oli heina-
saak 327 kg/ha. Parandatud soo kulturniidu saak on
keskmiselt 2567 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 12,
neist lüpsilehmi 9, sigu 6 ja lambaid 3.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus
5 veise, 3 sea ja 3 lamba võrra ning on märgata ka põllu-
viljade saakide tõusu 40% võrra. Talu majapidamise aine-
line seisukord on sookultuuri tõttu märksa paranenud.
Töö tasus 4 aastaga.

M.-kons. F. Soome.

145. R. Ramm'i Kikkuri talu.

Talu üldsuurus on 31,9 ha, sellest sood 18,5 ha. Praegu
on haritud 1000 kr. maaparanduslaenu abil ja muudetud
kultuur-rohumaaks 11,5 ha sood, mis maksis 200 kr./ha.
Parandamata soolt oli saak 200 kg/ha heina ja karjamaa-
sööta 60 sü/ha. Parandatud soo keskmine heinasaak on
4333 kg/ha (ädala kohta puuduvad andmed). Talus on
hobuseid 2, veiseid 13, neist lüpsilehmi 10, ja sigu 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus
7 veise ja 2 sea võrra ning on märgata ka põlluviljade saa-
kide tõusu mineraalmaal 300% võrra rukki juures ja 150%

suviviljade puhul. Sookultuur mõjus väga soodsalt talu ainelisele seisukorrale. Sookultuur tasub 8 aasta jooksul.

M.-kons. H. Audru.

146. A. Tarik'u Nigula talu.

Talu üldsuurus on 41,1 ha, sellest sood 16 ha. Sookultuuri alustati 1932. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 4 ha sood, millest kultuur-rohumaa all 2,5 ha. Soo parandamine on läinud maksma 80 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 1000 kg/ha. Parandatud soo kultuurniidu heinasaak on 4500 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 11, neist lüpsilehmi 9, sigu 7 ja lambaid 5.

Pärast sooharimist on tõusnud loomade arv talus kahe veise ja ühe lamba võrra. Sooparandus mõjub soodsalt talu seisukorrale. Sookultuur tasub 4—5 a. jooksul.

M.-kons. H. Väljaots.

147. A. Lindeberg'i Uuetoa talu.

Talu üldsuurus on 32,77 ha, sellest sood 20,38 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud 1000 kr. maaparanduslaenu abil 8,56 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 4,7 ha. Sooparandamise kulu oli 200 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 800 kg/ha. Kultuursoo heinasaak on keskmiselt 1500 kg/ha (puuduvad andmed ädalasaagi kohta). Talus on hobuseid 5, veiseid 8, neist lüpsilehmi 6, sigu 6 ja lambaid 10.

Pärast sooharimist on tõusnud loomade arv talus 2 hobuse, 3 veise, 3 sea ja 5 lamba võrra. Põlluviljade saagid mineraalmaal on tõusnud 50% võrra viimase 10 a. jooksul. Talu majapidamise aineeline seisukord on sookultuuri tõttu märksa paranenud. Sookultuur tasub 10 aasta jooksul.

M.-kons. F. Soome.

148. K. Tõnise Vomma talu.

Talu üldsuurus on 44 ha, sellest sood 8 ha. Sookultuuri alustati 1931. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 8 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 4 ha. Sooparandus on läinud maksma 300 kr./ha. 1936. aastal oli saak 400 kg/ha ristikehina. Talus on hobuseid 4, lüpsilehmi 13, sigu 15 ja lambaid 10.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 1 hobuse, 3 lüpsilehma, 5 sea ja 4 lamba võrra. Sookultuur tasub 5 aasta jooksul.

M.-kons. H. Põdersoo.

149. J. Klimberg'i Viki talu.

Talu üldsuurus on 43 ha, sellest sood 18 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita ja muudetud kultuur-rohumaaks 5 ha sood, mis maksis 200 kr./ha. Parandamata soolt saadi heina 2040 kg/ha ja karjamaasööta 300 sü/ha. Parandatud soo heinasaak on ühes ädalaga umbes 5720 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 18, neist lüpsilehmi 14, sigu-18 ja lambaid 6.

Talu pole sattunud aineliselt raskustesse sooparanduse tõttu, vaid ta on paranenud. Sookultuur oli tarvilik ja ta tasub hästi.

M.-kons. H. Põdersoo.

150. D. Kure Raudsepa talu.

Talu üldsuurus on 43 ha, sellest sood 11,3 ha. Sookultuuri alustati 1927. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 10 ha sood, sellest on kultuur-rohumaal all 6 ha. Sooparandus on läinud maksma 250 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 640 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaal saak ühes ädalaga on keskmiselt umbes 4160 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 12, neist lüpsilehmi 9, sigu 6 ja lambaid 8.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, 3 lüpsilehma, kahe sea ja kolme lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 25% võrra. Talu pole sattunud aineliselt raskustesse sookultuuri tõttu.

M.-kons. H. Põdersoo.

151. D. Mälton'i Piiri talu.

Talu on 48 ha suur, sellest sood 26 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 3 ha sood, sellest on kultuur-rohumaal all 2 ha. Sookultuur maksab 70—85 kr./ha. Parandamata soo oli kaetud võsaga ning saaki polnud. Parandatud soo heinasaak

on 5250 kg (puuduvd andmed ädala kohta). Talus on hobuseid 2, veiseid 12, neist lüpsilehmi 10, sigu 8 ja lambaid 10.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 4 lüpsilehma, 4 sea ja 6 lamba võrra. Peremees on rahul sooparandustöö tulemustega ja arvab, et sookultuur tasub kahe aasta jooksul.

M.-kons. H. Põdersoo.

152. D. Vaiga Loori talu.

Talu üldsuurus on 38 ha, sellest sood 9 ha. Sookultuuri alustati 1934. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita 5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 0,5 ha. Sooparandus on läinud maksma 150 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 950 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 12, neist lüpsilehmi 10, sigu 22 ja lambaid 18.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, 3 lüpsilehma, 12 sea ja 18 lamba võrra. Sooparandus mõjub soodsalt talu majapidamisesse. Sookultuur tasub 4—5 aasta jooksul.

M.-kons. H. Põdersoo.

153. P. Kulli talu.

Talu üldsuurus on 37,2 ha, sellest sood 7,4 ha. Sookultuuri alustati 1926. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil ja muudetud kultuur-rohumaaks 6,4 ha sood, kuluga 230 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 600 kg/ha ja karjamaasööta 360 sü/ha. Parandatud soo heinasaak on 2500 kg/ha (puuduivad andmed ädala kohta). Talus on hobuseid 4, veiseid 19, neist lüpsilehmi 11, sigu 20 ja lambaid 15.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 2 hobuse, 12 veise, 16 sea ja 10 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 15% võrra. Talu majapidamise seisukord on paranenud sookultuuri tõttu. Sookultuur tasub 4 aasta jooksul.

M.-kons. S. Viks.

154. A. Tootson'i Nurme talu.

Talu üldsuurus on 35,21 ha, sellest sood 11 ha. Sookultuuri alustati 1924. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita 8 ha sood, sellest on kultuur-rohu-

maa all 7 ha. Sookultuur maksis umbes 200 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 500 kg/ha ja karjamaasööta 250 sü/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on keskmiselt umbes 5300 kg/ha (puuduvad andmed ädala kohta). Talus on hobuseid 2, veiseid 11, neist lüpsilehmi 10, sigu 10 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 5 lüpsilehma, 4 sea ja ühe lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 10% võrra. Talu majapidamise seisukord on paranenud sookultuuri tõttu. Sookultuur tasub 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. S. Viks.

155. G. P alts'i Rummaski talu.

Talu üldsuurus on 44 ha, sellest on sood 13,5 ha. Sookultuuri alustati 1932. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 4 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2,5 ha. Soo on haritud omal jõul (pole raamatupidamist). Parandamata soolt oli heinasaak 1370 kg/ha. Parandatud soo kulturniidu heinasaak oli 1936. aastal umbes 8350 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 10, neist lüpsilehmi 8, sigu 10 ja lambaid 8.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe hobuse ja ühe lüpsilehma võrra. Talus on tunda kapitalipuudust. Sookultuur tasub 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. V. Roos.

156. A. P öder'i Rõuge talu.

Talu üldsuurus on 50 ha, sellest on sood 10 ha. Sookultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 5 ha sood, mis maksis 220 kr./ha. Parandamata soolt heinasaaki polnud. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak on umbes 3125 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 16, neist lüpsilehmi 13, sigu 30 ja lambaid 10.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 5 lüpsilehma, 25 sea ja 10 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 15% võrra. Sookultuuri tõttu talu pole sattunud raskustesse. Sookultuur on väga tasuv.

M.-kons. V. Roos.

157. J. Laurits'a Kõpla talu.

Talu üldsuurus on 87,3 ha, sellest on sood 18,7 ha. Sookultuuri alustati 1935. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita ja muudetud kultuur-rohumaaks 7,5 ha sood, mis maksis 61 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 300 kg/ha. Talus on hobuseid 5, veiseid 18, neist lüpsilehmi 16, sigu 4 ja lambaid 4.

Hra J. Laurits'a arvamisel sookultuur tasub 5 aasta jooksul.

M.-kons. H. Audru.

158. J. Voitk'i Inso talu.

Talu üldsuurus on 77 ha, sellest sood 14 ha. Sookultuuri alustati 1934. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 6 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2,5 ha. Soo uudisharimine on läinud maksma 131 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 850 kg/ha. Parandatud soo vikisaak on 4500 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 21, neist lüpsilehmi 10, sigu 5 ja lambaid 8.

Pärast sooparandust on veiste arv talus tõusnud 7 võrra. Sookultuur mõjub soodsalt talu majapidamisse ja tasub umbes 3—5 a. jooksul.

M.-kons. V. Roos.

159. R. Laurberg'i Olukvere talu.

Talu üldsuurus on 56 ha, sellest sood 24 ha. Sookultuuri alustati 1926. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2,5 ha. Sookultuur on läinud maksma arvepidamise alusel 170 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 960 kg/ha. Parandatud soo kultuurniidu heinasaak on keskmiselt umbes 4230 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 18, neist lüpsilehmi 14, sigu 15 ja lambaid 8.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 2 lüpsilehma, 9 sea ja 2 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 25% võrra. Talu aineeline seisukord on sookultuuri tõttu märksa paranenud. Sookultuur tasub umbes 3 aasta jooksul.

M.-kons. F. Soome.

Olukvere talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1925/26. aastal 1953 kg piima ja 75,8 kg võirasva ning 1935/36. aastal 2574 kg piima ja 96,8 kg võirasva.

160. P. Raudjalgi Põnni talu.

Talu üldsuurus on 54,3 ha, sellest on sood 29 ha. Sookultuuri alustati 1931. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 9 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 5, 7ha. Ühe ha soo uudisharimine on läinud maksma 200 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 600 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on umbes 6000 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 13, neist lüpsilehmi 10, sigu 9 ja lambaid 10.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kolme lüpsilehma, ühe sea ja kolme lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineeraalmaal umbes 10% võrra. Sookultuur on soodsalt mõjunud ja tasuv.

M.-kons. K. Väljaots.

161. P. Väljaots'a Räisa talu.

Talu üldsuurus on 65 ha, sellest sood 22 ha. Sookultuuri alustati 1925. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 15 ha sood, sellest kultuur-rohumaa all 14 ha. Ühe ha uudisharimine on läinud maksma 150 krooni. Parandatud soolt oli heinasaak 1000 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on umbes 5250 kg/ha. Talus on hobuseid 5, veiseid 25, neist lüpsilehmi 20, sigu 7 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade hulk talus 5 veise võrra. Sooharimine on väga soodsalt mõjunud talu majanduslikule seisukorrale. Sooharimine on väga tasuv. Soost on odavalt saadud hulka väärtuslikku toitu, mistõttu on tõusnud karja piimatoodang keskmiselt lehma kohta kuni 3000—3400 kg endise 2000 kg asemel.

M.-kons. K. Väljaots.

162. O. Juriado Kangro talu.

Talu üldsuurus on 127,64 ha, sellest on sood 36,22 ha. Sookultuuri alustati 1926. aastal. Praegu on haritud 36,22 ha maaparanduslaenu abil, sellest on kultuur-rohumaa all 32,22 ha. Soo uudisharimine on läinud maksma 135 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 660—800 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa keskmine heinasaak ühes ädalaga on umbes 7200 kg/ha. Talus on hobuseid 6, veiseid 32, neist lüpsilehmi 26, sigu 30 ja lambaid 10.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 1 hobuse, 12 veise ja 5 sea võrra. Sooparandus on mõjunud väga soodsalt talu ainelisele seisukorrale. Sookultuur tasub 1¹/₂ aasta jooksul.

Soost koristatud heina jätkub karjale ning peale selle jääb veel üle müügi jaoks. 1935. aastal on müüdüd 73 500 kg heina ja 1936. aastal 81000 kg.

M.-kons. K. V ä l j a o t s.

163. M. O j a R o a talu.

Talu on 64 ha suur, sellest sood 10,5 ha. Sookultuuri alustati 1926. aastal. Nüüd on haritud 1800 kr. maaparaslaenu abil 6,5 ha sood, sellest kultuur-rohumaa all 5,5 ha. Soo uudisharimine maksis 200 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 200 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa keskmine heinasaak ühes ädalaga oli umbes 4740 kg/ha. Talus on hobuseid 6, veiseid 29, neist lüpsilehmi 21 ja sigu 25.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe hobuse ja kümne lüpsilehma võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 50% võrra taliviljadel ja 35—45% võrra suviviljadel. Sookultuur on mõjunud väga soodsalt, nii et isegi kriisiaasta il talul polnud raskusi. Sookultuur tasub 5 aasta jooksul.

M.-kons. H. A u d r u.

164. P. N u r m e k i v i P ä e v a talu.

Talul on sood 5 ha, sellest on parandatud ilma maaparaslaenu abita 1,8 ha ning kultuur-rohumaa all 0,5 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal ning ta maksis 240 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 320 kg/ha ja karjamaasööta 300 sü/ha. Parandatud soo kultuurniidu heinasaak on 6200 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 7 (lüpsilehmi 6), sigu 5 ja lambaid 6. Peremees arvab, et sookultuur tasub.

M.-kons. H. P ö d e r s o o.

IX. Valgamaa.

165. K. V i s m a n n'i Soosilla talu.

Talu üldsuurus on 13,63 ha, sellest sood 9,1 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud ilma maa-

paranduslaenu abita 5 ha sood, mis maksis 160 kr./ha. Parandamata soo heinasaak oli 640 kg/ha. Talus on hobuseid 1, lüpsilehmi 5, sigu 6 ja lambaid 8.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 2 lüpsilehma, 3 sea ja 8 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 25—30% võrra. Nüüd perekond tuleb omaga välja ja on veel ülejääki. Enne sooparandust tuli väljaspool talu töötada ja osa põllumajanduslikke produkte juure osta. Sookultuur tasub 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. J. Triisa.

166. Dr. H. Madisson'i Ivaski talu.

Talu üldsuurus on 32,87 ha, sellest sood 7,1 ha. Sookultuuri alustati 1930. aastal. Praegu on haritud 200 kr. maaparanduslaenu abil 5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 3,2 ha. Soo uudisharimine on läinud maksma 180 kr./ha. Parandamata soolt saadi karjamaasööta 300—400 sü/ha. Kultuurheina saak on umbes 2600 kg/ha (ädala andmed puuduvad). Talus on hobuseid 3, veiseid 11 (lüpsilehmi 7), sigu 5 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud põlluviljade saak mineraalmaal umbes 10—15% võrra. Talu majapidamine on muutunud sookultuuri tõttu lahedamaks. Sookultuur on tasuv.

M.-kons. J. Triisa.

167. G. Vernik'u Soo-otsa talu.

Talu üldsuurus on 31 ha, sellest sood 5,8 ha. Sookultuuri alustati 1929. aastal. Praegu on haritud 300 kr. maaparanduslaenu abil 5,8 ha sood, sellest kultuur-rohumaa all 1,3 ha. Sookultuur maksis 98 kr/ha. Parandamata soo heinasaak oli 900—1100 kg/ha. Parandatud soo kultuurniidu heinasaak on keskmiselt umbes 3100 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 14, neist lüpsilehmi 5 ja sigu 7.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe hobuse ja kolme veise võrra ning on märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 8—10% võrra. Sookultuuri tõttu on muutunud lahedamaks ja tasuvamaks karjapidamine ning talu pole sattunud raskustesse. Sookultuur tasub 10 aasta jooksul.

M.-kons. J. Triisa.

Soo-otsa talu karja keskmine toodang lehma kohta oli 1928/29. aastal 3293 kg piima ja 130,2 kg võirasva ning 1935/36. aastal 5109 kg piima ja 204,4 kg võirasva.

168. C. K a l m - P l o o m'i Kuiksilla talu.

Talu üldsuurus on 33,2 ha, sellest sood 25 ha. Sookultuuri alustati 1927. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 3,5 ha sood, millest on kultuur-rohumaal all 2,5 ha. Sooharimine on läinud maksma 323 kr./ha. Kultuurheina saak on umbes 2600 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 11, neist lüpsilehmi 9 ja sigu 2.

Pärast sooparandust on märgata põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal ning talu pole sattunud aineliselt raskustesse. Sookultuur tasub umbes 4 aasta jooksul.

M.-kons. J. T r i i s a.

169. D. K u n s t'i Kõrtsi talu nr. 40.

Talu üldsuurus on 40 ha, sellest sood 12 ha. Sookultuuri alustati 1935. a. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 6 ha sood, mis maksis 138 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 250 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 6 (lüpsilehmi 5), sigu 2 ja lambaid 4. Talu pole sattunud raskustesse sookultuuri tõttu.

M.-kons. M. V a h t r i k.

170. J. P r u k s'i Laaspera talu.

Talu üldsuurus on 50 ha, sellest sood 1,9 ha. Sookultuuri alustati 1930. aastal. Nüüd on haritud ilma maaparanduslaenu abita 1,9 ha sood, sellest on kultuur-rohumaal all 1,1 ha. Sooharimine on on läinud maksma 160 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 700 kg/ha. Parandatud soo kultuurniidu heinasaak on 6750 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 8 (lüpsilehmi 6), sigu 4 ja lambaid 4.

Pärast sooparandust on talus loomi ühe hobuse võrra rohkem ning põlluviljade saagid mineraalmaal tõusnud 8% võrra (eriti ristiku ja rukki juures). Talu aineeline seisukord on paranenud sooparanduse tõttu ning sookultuur tasub 3 aasta jooksul.

M.-kons. A. R o s e n b e r g.

171. H. Tamm'e Ormanni talu.

Talu üldsuurus on 68,5 ha, sellest sood 20,5 ha. Sookultuuri alustati 1935. aastal. Praegu on haritud 3,5 ha sood ilma maaparanduslaenu abita, sellest on kultuur-rohumaa all 2,2 ha. Sooparanduse kulu oli umbes 140 kr./ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 14, neist lüpsilehmi 9, sigu 4 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse ja kahe veise võrra. Sooparandus on juba nüüd mõjunud talule väga soodsalt, muidu oleks tarvis olnud 1936. aastal müüa osa karjast sööda puudusel.

M.-kons. J. Triisa.

172. H. Ilspani Rästa talu.

Talu üldsuurus on 98,5 ha, sellest sood 10,4 ha. Sookultuuri alustati 1918. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 7,4 ha sood, sellest kultuur-rohumaa all 6 ha. Soodparandamine on maksnud 275 kr./ha. Parandamata sood saak oli karjamaasööta 70 sü/ha. Parandatud soopinna heinasaak on ainult 900 kg/ha, sest sood on ainult kuivendatud, pole külvatud kultuurheina seemet ega pole õieti väetatud. Säärasel juhul sookultuur ei saa tasuda. Siiski majapidamine pole sattunud raskustesse, vaid põlluviljade saagid mineraalmaal on tõusnud 20% võrra (peale sooparandust) ja on tõusnud loomade arv talus 3 lüpsilehma ja 5 lamba võrra. Praegu on talus hobuseid 4, veiseid 23 (lüpsilehmi 18), sigu 15 ja lambaid 16.

M.-kons. M. Vahtrik.

173. E. Erdelli Roope mõis.

Talundi üldsuurus on 117 ha, sellest sood 16 ha. Sookultuuri alustati 1926. aastal. Nüüd on haritud ilma maaparanduslaenu abita 13 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 4 ha. Ühe ha sooparanduse kulu oli 300 krooni. Parandamata soolt saaki polnud. Parandatud kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on umbes 7575 kg/ha. Sooparandus mõjub soodsalt majapidamisele. Sookultuur tasub 5 aasta jooksul.

M.-kons. A. Rosenberg.

Roope mõisa karja keskmine teodang lehma kohta oli 1926/27. aastal 2308 kg piima ja 85,0 kg võirasva ja 1935/36. aastal 3540 kg piima ja 119,2 kg võirasva.

174. F. Kotilõim'e Xebase talu.

Talu üldsuurus on 56 ha, sellest sood 15 ha. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 3 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2,5 ha. Sookultuuri alustati 1922. aastal ja ta on läinud maksma 300 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 400 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on umbes 5000 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 15, neist lüpsilehmi 12, sigu 5 ja lambaid 10.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kahe lüpsilehma ja kahe lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 20% võrra. Sookultuur oli aineliselt kasulik talule ja ta tasub 4 aasta jooksul.

M.-kons. A. Rosenberg.

175. J. Kalgan'i Sootaga talu.

Talus on sood 13 ha, sellest on haritud 9 ha ning kultuur-rohumaa all 3 ha. Sookultuuri alustati 1912. aastal. Sookultuur on teostatud ilma maaparanduslaenu abita ja ta maksis 245 kr./ha. Parandatud soolt saadi karjamaasöötä 100 sü/ha. Kultuurheina saak on 1190 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 6, neist lüpsilehmi 4, sigu 3 ja lambaid 5.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kolme veise, kahe sea ja kolme lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 500% võrra. Sooparanduse tõttu on märksa paranenud talu majanduslik seisukord. Talumajapidamise seisukord näib veelgi suuremat paranemist tõotavat lähimate aastate jooksul. Sooharija arvamisel tasub sookultuur 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. M. Vahtrik.

X. Võrumaa.

176. J. Mähari talu.

Talu üldsuurus on 7,8 ha, sellest sood 7,8 ha, mis on kõik (1000 kr. maaparanduslaenu abil) muudetud kultuur-rohumaaaks, kuluga 250 kr./ha. Sookultuuri alustati 1927. aastal. Heinasaak on 4400 kg/ha ja karjamaasöötä 1100 sü/ha. Talus on traktori kõrval hobuseid 1, veiseid 8, neist lüpsilehmi 7, sigu 8 ja lambaid 5.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 5 veise, 5 sea ja 2 lamba võrra. Kriisiaastail oli raskusi, kuid nüüd on paranenud talu aineeline seisukord.

M.-kons. M. K a r u m a a.

177. V. A a s a talu.

Talu üldsuurus on 12 ha, sellest sood 4 ha. Sookultuuri alustati 1930. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 3 ha sood, sellest kultuur-rohumaa all 2 ha. Parandamata soolt oli heinasaak 480 kg/ha. 1936. aastal esmakordselt niidetud kultuur-rohumaa andis ühes ädalaga umbes 2400 kg/ha. Talus on hobuseid 1, lüpsilehmi 5, sigu 3 ja lambaid 3.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kahe lüpsilehma ja kahe lamba võrra ning on tõusnud ka põlluviljade saagid mineraalmaal 30% võrra. Talul pole raskusi sookultuuri tõttu.

M.-kons. R. K i i v e r.

178. A. L e i s'i Hantsu talu.

Talu üldsuurus on 20 ha, sellest on sood 3,5 ha. Sookultuuri alustati 1929. aastal. Praegu on haritud 3,5 ha sood, sellest on 1,5 ha kultuur-rohumaa all. Sooparandus on läinud maksma 350 kr./ha. Parandamata soolt polnud saaki. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on umbes 3150 kg/ha. Talus on hobuseid 1, lüpsilehmi 5, sigu 3 ja lambaid 4.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe lüpsilehma, ühe sea ja nelja lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Sookultuur on tasuv.

M.-kons. H. P o l n a.

179. V. L a n d't'i Vahe-Petruse talu.

Talu üldsuurus on 26 ha, sellest on sood 5 ha. Sookultuuri alustati 1927. aastal ja teostati täitsa omal jõul, ka ilma maaparanduslaenu abita. Praegu on haritud 3 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2 ha. Parandamata soolt oli heinasaak 1000 kg/ha. Parandatud soo kultuurniidu heinasaak on 7000 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 9, neist lüpsilehmi 7, sigu 8 ja lambaid 7.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kahe lüpsilehma, nelja sea ja kahe lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal osalt parema harimise tagajärjel umbes 25% võrra. Talu pole sattunud raskustesse sookultuuri tõttu. Sookultuur tasub 5—6 aasta jooksul.

M.-kons. R. Kiiver.

180. J. Krigolson'i Raudsepa talu.

Talu üldsuurus on 24,57 ha, sellest sood 4 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita 3,3 ha, millest kultuur-rohumaa all 1,7 ha. Sookultuur maksis 350 kr./ha. Parandamata soolt polnud saaki. Kultuurheina saak on umbes 4750 kg/ha (ädala kohta andmed puuduvad). Talus on hobuseid 2, veiseid 7, neist lüpsilehmi 5, sigu 7 ja lambaid 4.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 3 veise, 4 sea ja 4 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal kuni 35% võrra. Sookultuur on toonud talu ainelistest raskustest välja. Sookultuur tasub 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. H. Polna.

181. J. Kuld'i Väike-Horma talu.

Talu üldsuurus on 24,5 ha, sellest sood 6,5 ha. Sookultuuri alustati 1934. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita 4 ha sood. Parandamata soolt oli heinasaak 500 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 8, neist lüpsilehmi 5, sigu 5 ja lambaid 3.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus kolme veise, kolme sea ja ühe lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal 25—50% võrra. Talu elujõud kasvab sookultuuri mõjul. Sookultuur tasub 2—3 aasta jooksul.

M.-kons. H. Polna.

182. Plaani talu.

Talu üldsuurus on 28 ha, sellest on sood 7,5 ha. Sookultuuri alustati 1930. aastal. Praegu on haritud maa-paranduslaenu abil 2,5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1 ha. Sookultuur maksis umbes 122 kr./ha. Parandamata soo heinasaak oli 400 kg/ha. Parandatud soo kul-

tuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on keskmiselt umbes 3600 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 7, neist lüpsilehmi 6, sigu 6 ja lambaid 4.

Pärast sooparandust on paranenud talu aineeline seisukord ning tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kahe lüpsilehma, kolme sea ja ühe lamba võrra. Sookultuur tasub 8 aasta jooksul.

M.-kons. K. Mik k.

183. R. Reinumägi Pätsimäe talu.

Talu üldsuurus on 37,5 ha, sellest on sood 9 ha. Sookultuuri alustati 1925. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 6 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 4 ha. Sookultuur on läinud maksma 220 kr./ha. Parandamata soo heinasaak oli 250 kg/ha. Parandatud sookultuurniidu heinasaak on keskmiselt 4700 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 13, neist lüpsilehmi 10, sigu 12 ja lambaid 8.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 1 hobuse, 5 lüpsilehma, 9 sea ja 3 lamba võrra. Vaatamata sellele, et pärast sooparandust põllumaast 3 ha on jäetud karjakoplite alla, on põlluviljade kogusaak siiski tõusnud umbes 40% võrra. Sookultuur on talu päästnud, sest et ainult tema abil on läinud korda vabaneda talul võlgadest. Sookultuur tasub 4 aasta jooksul.

M.-kons. M. Volt.

184. V. Prisko Toku talu.

Talu üldsuurus on 44,5 ha, sellest sood 7,5 ha. Sookultuuri alustati 1930. aastal. Praegu on haritud 7,5 ha sood maaparanduslaenu abil, sellest kultuur-rohumaa all 4 ha. Parandamata soolt oli heinasaak 340 kg/ha. Kultuurheina keskmine saak on vähemalt 2400 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 15, neist lüpsilehmi 9, ja sigu 15.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 1 hobuse ja 5 veise võrra. Ühes sooharimisega on kuivenud ka põllumaad. Saak põllult on nüüd 100% võrra suurem kui enne. Sookultuuri arvele tuleb sellest saagitõusust umbes 10—15%. On suudetud korraldada ehitisi ja talu majapidamise seisukord on muutunud sookultuuri tõttu palju paremaks. Sooparanduse tõttu on ka palju paranenud karjapidamine

talus ning võrreldes ümbruskonna taludega on seetõttu talumajapidamine paremal järjel. Sooharija on täiesti rahul tehtud töödega ning ta on veel juure ostnud ja hari-
nud sood. Sookultuur tasub 4 aasta jooksul.

M.-kons. M. V o l t.

185. E. V a h e r'i Niru talu.

Talu üldsuurus on 47 ha, sellest sood 18 ha. Sookul-
tuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud ilma maa-
paranduslaenu abita 6 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa
all 1 ha. Ühe ha soo harimine on läinud maksma 150 kr.
Parandamata soolt oli heinasaak 600 kg/ha. Talus on hobu-
seid 3, veiseid 10, neist lüpsilehmi 7, sigu 6 ja lambaid 5.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe
hobuse, ühe lüpsilehma, ühe sea ja ühe lamba võrra ning
on märgata ka põlluviljade saakide tõusu umbes 10% võrra.
Talu on ainult osaliselt ainelistes raskustes Sookultuur
tasub 8 aasta jooksul.

M.-kons. H. P o l n a.

186. A. T r e i a l'i Vasila talu.

Talu üldsuurus on 45,12 ha, sellest on sood 11,3 ha.
Sookultuuri alustati 1935. aastal. Nüüd on haritud ilma
maaparanduslaenu abita 4,5 ha sood, mis maksis 250 kr./ha.
Talus on hobuseid 4, veiseid 11, neist lüpsilehmi 7, sigu 5 ja
lambaid 5.

Pärast sooparandust on nüüd juba tõusnud loomade
arv talus ühe veise, ühe sea ja ühe lamba võrra. Sookul-
tuur tasub arvatavasti 2—3 aasta jooksul.

M.-kons. H. P o l n a.

187. F. T i n t'i Ando talu.

Talu üldsuurus on 42,68 ha, sellest sood 17,5 ha. Soo-
kultuuri alustati 1928. aastal. Praegu on haritud 500 kr.
maaparanduslaenu abil 3,5 ha sood, sellest on kultuur-
rohumaa all 1 ha. Sooharimine on läinud maksma 240 kr./
ha. Parandamata soolt oli heinasaak 1000—2000 kg/ha.
Parandatud soo kultuurniidu heinasaak on keskmiselt
6750 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 12, neist lüpsi-
lehmi 9, sigu 6 ja lambaid 8.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus
3 veise, 3 sea ja 2 lamba võrra ning on märgata ka põllu-

viljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 10% võrra. Talu pole sattunud raskustesse sookultuuri tõttu. Sookultuur tasub 4—7 aasta jooksul.

M.-kons. K. M i k k.

188. Palujüri talu.

Talu üldsuurus on 49 ha, sellest sood 15 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud 122 kr. maaparanduslaenuga 6,5 ha sood, sellest kultuur-rohumaa all 2 ha. Parandamata soo heinasaak oli 700—800 kg/ha. Kultuurheina saak on umbes 3000 kg/ha (ädala kohta puuduvad andmed). Talus on hobuseid 3, veiseid 12, neist lüpsilehmi 8, sigu 3—5 ja lambaid 8.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, kahe lüpsilehma, kahe lamba ja kahe sea võrra ning on märgata (osalt ka turba aluspõhu mõjul) ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal umbes 100—125% võrra. Majapidamises pole raskusi sookultuuri tõttu ja loomapidamine on muutunud kindlamaks. Sooharija on väga rahul tehtud sookultuuri-töödega. Sookultuur tasub 6—7 aasta jooksul.

M.-kons. K. M i k k.

189. J. Tell'i Upatsi talu.

Talu üldsuurus on 57,7 ha, sellest on sood 12 ha. Sookultuuri alustati 1931. aastal. Praegu on haritud maaparanduslaenu abil 6 ha sood, sellest kultuur-rohumaa all 3 ha. Parandamata soolt oli heinasaak 400 kg/ha. Parandatud soo kultuur-rohumaa heinasaak ühes ädalaga on umbes 6000 kg/ha. Talus on hobuseid 3, veiseid 15, neist lüpsilehmi 10, sigu 10 ja lambaid 8.

Sooparanduse tõttu on paranenud talu olukord, iseäranis on muutunud paremaks karjapidamise seisukord talus. Pärast sooparandust on ka tõusnud loomade arv talus 3 veise ja kolme lamba võrra. Sookultuur tasub 3—4 aasta jooksul.

M.-kons. M. V o l t.

190. J. S a k k'i Preeka-Savioja talu.

Talu üldsuurus on 62 ha, sellest sood 20 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 3 ha sood, mis maksis 150 kr./ha.

Parandamata soolt oli heinasaak 400 kg/ha. Talus on hobuseid 2, veiseid 10, neist lüpsilehmi 8, sigu 4 ja lambaid 8.

Talu pole sookultuuri tõttu raskustesse sattunud, pool sookultuuri-töödest on teostatud omal jõul ja pool raha eest. Sooharija loodab, et sookultuur tasuks 2—3 aasta jooksul.

M.-kons. R. Kiiver.

191. E. U p p e Ossipe talu.

Talu üldsuurus on 66 ha, sellest on sood 9 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 2,5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 2 ha. Sooparandus on läinud maksma 185 kr./ha. Parandamata soolt oli heinasaak 960 kg/ha. Kultuurheina saak oli 1936. aastal 2360 kg/ha (ädala kohta andmed puuduvad). Talus on hobuseid 5, veiseid 15, neist lüpsilehmi 10, sigu 11 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe hobuse, ühe veise, 6 sea ja 4 lamba võrra. Sookultuuri tõttu karjapidamine on muutunud tasuvamaks. Sookultuur tasub 5 aasta jooksul.

M.-kons. K. Mik k.

192. H. L e i s'i Kurgsoo talu.

Talu üldsuurus on 61,5 ha, sellest sood 18,3 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud osalt maaparanduslaenu abil 7,3 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 5,3 ha. Parandamata soolt oli heinasaak 300 kg/ha. 1936. aastal oli kultuurheina saak umbes 1800 kg/ha. Talus on hobuseid 4, veiseid 15, neist lüpsilehmi 12, sigu 18 ja lambaid 9.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus 2 hobuse, 7 veise, 11 sea ja 4 lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal keskmiselt 10% võrra. Sookultuuri abil on talu majapidamine aineiliselt paranenud. Sookultuur on hästi tasuv.

M.-kons. H. P o l n a.

Kurgsoo talu keskmine toodang lehma kohta oli 1933/34. aastal 1781 kg piima ja 62,7 kg võirasva ning 1935/36. aastal 1925 kg piima ja 67,7 kg võirasva.

XI. Petserimaa.

193. F. Čižov'i talu.

Talu üldsuurus on 8 ha, sellest sood 3,5 ha. Sookultuuri alustati 1935. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita 1 ha sood, mis maksis 150 kr./ha. Parandamata soolt polnud heinasaaki. Talus on hobuseid 1, veiseid 4, neist lüpsilehmi 3, sigu 4 ja lambaid 2.

Pärast sooparandust on talus loomi ühe veise võrra rohkem. Sookultuuri tõttu talul pole raskusi ja suurenevad talu sissetulekud.

M.-kons. I. Olenin.

194. J. Kotov'i talu.

Talu üldsuurus on 10,5 ha, sellest sood 3,5 ha. Sookultuuri alustati 1922. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita 2 ha sood, mis maksis umbes 40—50 kr./ha. Parandamata soolt saadi karjamaasööta 200 sü/ha. 1935. aastal oli kaerasaak (teri) 1700 kg/ha ning 1936. aastal rukkisaak 2000 kg/ha teri. Talus on hobuseid 1, veiseid 5, neist lüpsilehmi 3, sigu 2 ja lambaid 4.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe veise ja ühe lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Talu pole sookultuuri tõttu raskustesse sattunud. Sookultuur tasub 1—2 aasta jooksul.

M.-kons. I. Olenin.

195. I. Podnev'i Dupljanka talu.

Talu üldsuurus on 8,7 ha, sellest sood 3,5 ha. Sookultuuri alustati 1922. aastal. Praegu on haritud ilma maa-paranduslaenu abita 1,75 ha sood, mis maksis umbes 50—60 kr./ha. Parandamata soolt saadi karjamaasööta 150—200 sü/ha. 1935. aastal oli linasaak väga hea ja kaerasaak 1600 kg/ha teri ning 1936. aastal rukkisaak 2100 kg/ha teri. Talus on hobuseid 1, veiseid 3, neist lüpsilehmi 2, sigu 2 ja lambaid 2.

Pärast sooparandust on talus loomi ühe veise võrra rohkem ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Talu pole sookultuuri tõttu raskustesse sattunud. Sookultuur tasub paari aasta jooksul.

M.-kons. I. Olenin.

196. P. L e r m o n t o v'i talu.

Talu üldsuurus on 4 ha, sellest sood 2 ha. Sookultuuri alustati 1929. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 1,6 ha sood, mis maksis umbes 140 kr./ha. Parandamata soolt saaki polnud. Talus on hobuseid 1, veiseid 3, neist lüpsilehmi 2, sigu 1 ja lambaid 1.

Pärast sooparandust on tõusnud veiste hulk talus ühe võrra. Talu pole sookultuuri tõttu raskustesse sattunud. Sookultuur on tasuv.

M.-kons. I. O l e n i n.

197. A. P o g o d i n'i talu.

Talu üldsuurus on 16 ha, sellest sood 2,5 ha. Sookultuuri alustati 1931. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 1,5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1 ha. Sooparandus on läinud maksma umbes 200 kr./ha. Sookultuuri rahaline kulu oli ainult 80 kr./ha. (kunstväetise ja heinaseemne ostmiseks). Parandamata soolt saaki polnud. Parandatud kulturniidu heinasaak on keskmiselt 5500 kg/ha. Talus on hobuseid 2, lüpsilehmi 6, sigu 5 ja lambaid 7.

Pärast sooparandust on tõusnud loomade arv talus ühe lüpsilehma, kahe sea ja kahe lamba võrra ning on märgata ka põlluviljade saakide tõusu mineraalmaal. Talu pole sookultuuri tõttu sattunud aineliselt raskustesse. Sookultuur tasub kiiresti.

M.-kons. P. I s a k o v.

198. P. M a n g u l'i talu.

Talu üldsuurus on 15 ha, sellest sood 4 ha. Sookultuuri alustati 1930. aastal. Praegu on haritud ilma maaparanduslaenu abita 2,5 ha sood, sellest on kultuur-rohumaa all 1 ha. Sookultuur maksis 200 kr./ha (sellest oli rahaline kulu 75 kr./ha). Parandamata soolt polnud saaki. Parandatud soo kulturniidu saak on 4500 kg/ha. Talus on hobuseid 1, lüpsilehmi 4, sigu 2 ja lambaid 6.

Pärast sooparandust on tõusnud põlluviljade saak mineraalmaal ning talu pole sattunud aineliselt raskustesse. Sookultuur annab suurt kasu majapidamisele ja tasub hästi.

M.-kons. P. I s a k o v.

199. S. Milov'i talu.

Talu üldsuurus on 18 ha, sellest sood 5 ha. Sookultuuri alustati 1933. aastal. Praegu on haritud 3 ha sood i ma maaparanduslaenu abita, sellest on kultuur-rohumaa all 2 ha. Sookultuur maksis umbes 200 kr./ha, sellest oli rahaline kulu kunstväetise ja heinaseemne ostmiseks 75 kr./ha. Parandamata soo heinasaak oli 350 kg/ha. Parandatud soo kulturniidu heinasaak on umbes 5000 kg/ha. Talus on hobuseid 2, lüpsilehmi 5, sigu 3 ja lambaid 8.

Pärast sooparandust on tõusnud põlluviljade saak mineraalmaal. Talu pole sookultuuri tõttu sattunud aineliselt raskustesse. Sookultuur annab suurt kasu majapidamisele ja on hästi tasuv.

M.-kons. P. I s a k o v.

Über Moorkulturen in den landwirtschaftlichen Betrieben Estlands.

Zusammenfassung.

In diesem Jahre wird von 18 524 Landwirten Neuland urbar gemacht werden. Es wird beabsichtigt im Laufe der nächsten 5 Jahre 96 585 ha Neuland urbar zu machen. Seit 1935 werden in Estland Prämien bei der Kultur von Neuland gezahlt und sind verschiedene Stationen von landwirtschaftlichen Maschinen und Geräten für die Bearbeitung von Neuland eingerichtet worden, von welchen 1935 und 1936 ungef. 14 200 ha Neuland gepflügt worden sind.

Im Frühling 1937 hat der Estländische Moorverein mit Hilfe der Landwirtschaftskammer eine Enquete bei 199 Moorkulturbetrieben durchgeführt mit einem Areal von 9443,67 ha, wovon 3422,1 ha oder 36,24% Moorboden, was gegen $\frac{1}{3}$ des Gesamtareals der untersuchten landwirtschaftlichen Betriebe ausmacht. Von diesem Moorboden war bis 1937 1449,8 ha oder 42,37%, d. h. gegen $\frac{2}{5}$ schon kultiviert.

Von kultivierten Moorboden sind 918,9 ha, oder 63,38% unter Grünlandkulturen (meist Wiese), d. h. ungefähr $\frac{3}{5}$ des kultivierten Moores.

Von den untersuchten landwirtschaftlichen Betrieben Estlands ist mit Moorkultur begonnen worden: in 21 Betrieben vor dem Weltkriege, in 2 Betrieben 1918, in 110 Betrieben von 1920 bis 1930, in 45 Betrieben 1931, 1932 und 1933, und in 21 Betrieben 1934 und 1935 (wobei 1935 in 10 Betrieben).

Nur die Hälfte aller untersuchten landwirtsch. Betriebe hat die Moorkulturarbeiten mit Hilfe von Meliorationsdarlehen ausgeführt.

Die Kultivierung von 1 ha Moorland hat durchschnittlich 187 Kronen gekostet.

Der mittlere Heuertrag des unkultivierten Moorbodens betrug durchschnittlich 412 kg/ha Heu und an Weidefutter von 54 Futtereinheiten je ha. Der mittlere Heuertrag der Kulturwiese auf Moorboden ist für alle untersuchten Betriebe durchschnittlich 5218 kg/ha Heu.

Im Mittel für alle untersuchten landwirtschaftlichen Betriebe kommen auf jeden Betrieb je 7,3 ha kultivierten Moorbodens, wovon 4,6 ha sich unter Grünlandkultur befinden. Nach der Urbarmachung des Moorbodens ist die Kopfzahl der landwirtsch. Tiere im Mittel für alle landwirtsch. Betriebe für einen Betrieb gestiegen durchschnittlich um 1 Pferd, 4 Kühe, 3 Schweine und 1 Schaf, wobei auch jährlich gegen 522 kg Milch und ungefähr 21,4 kg Butter je Kuch durchschnittlich mehr erhalten worden ist als vor der Kultivierung des Moorbodens. Ebenso hat auch eine Ertragssteigerung der auf dem Felde des Mineralbodens angebauten Früchte durchschnittlich um 35% nach der Kultivierung des Moorbodens stattgefunden. Die Moorkultur hat sich durchschnittlich in ungefähr 5 Jahren rentiert.

Durch die Moorkultur ist ein wirtschaftlicher Aufschwung in den untersuchten landwirtschaftlichen Betrieben erfolgt und ist es gelungen die Arbeit der Betriebe zweckmässiger zu organisieren.

Wenn wir der Wiese jährlich für 25 Kronen je ha Kali- und Phosphordünger geben, so ernten wir im Heu wenigstens für 50 Kronen an Stickstoff. Durch die Kultur der Moore mobilisieren wir den Stickstoff des Moorbodens, um denselben im Dünger den Feldern des Mineralbodens zu geben, was höhere und sicherere Erträge auf dem Mineralboden sichert.

Durch die Moorkultur hat sich in den landwirtschaftlichen Betrieben die Fläche des kultivierten Landes bedeutend vergrössert und die Produktion der Viehzuchtprodukte verbilligt. Eine gute Rentabilität der Moorkulturen wird meist durch sachgemässe Durchführung derselben bei Vorhandensein einer ertragsfähigen Milchviehherde, welche Zweckmässiger gefüttert und gepflegt werden muss, erhalten.

Zusammenfassung der Ergebnisse:

1. Der mittlere Heuertrag der Kulturwiese auf Moorboden beträgt ungefähr 5200 Kg je Jahr und ha.
2. Die Kultur der Moore ermöglicht die Anzahl der landwirtschaftlichen Nutztiere im landwirtschaftlichen Betrieben zu vergrössern und diese Tiere besser zu füttern.
3. Durch die Moorkultur wird viel Stickstoff aus dem Moorboden erhalten, welcher eine bessere Stickstoffdüngung der Feldfrüchte auf dem Mineralboden ermöglicht, was eine Ertragssteigerung derselben erwirkt.
4. Bei sachkundiger Moorkultur gerät der Landwirt in keine wirtschaftlichen Schwierigkeiten.

5. Durch die Moorkultur ist ein wirtschaftlicher Aufschwung in den landw. Betrieben erfolgt und ist es gelungen, die Arbeit der Betriebe besser zu organisieren.
6. Die Fläche des kultivierten Landes ist durch die Moorkultur in den landwirtschaftlichen Betrieben gestiegen.
7. Die sachkundig ausgeführte Kultur unseres Niederungsmoores rentiert sich. Bei der Ermittlung der Rentabilität, muss die ganze Wirkung der Moorkultur auf den landwirtsch. Betrieb, besonders auch die Ertragssteigerung der Feldfrüchte auf dem Mineralboden berücksichtigt werden.

A-13237

24.

HIND 20 SENTI